

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra bezpečnostních studií

Patologické hráčství v životě společnosti 21. století

Bakalářská práce

Gambling among the life of 21st century society

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE:

PhDr. Mgr. Lukáš URBAN, Ph.D.

AUTOR PRÁCE:

Jakub PECHLÁT

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 15. 3. 2022

.....
Jakub Pechlát

Anotace

Tato práce se zabývá problematikou patologického hráčství, která se projevuje v životě lidí 21. stol. Celá práce vychází z odborné a populárně naučné literatury, a to jak od českých, tak zahraničních odborníků. Teoretická část nejprve představuje historii gamblerství, jehož definice je hned záhy vysvětlena. Dále práce pojednává o tom, co je závislost a proč mezi ně patří patologické hráčství, přestože je patologické hráčství řazeno mezi návykově impulzivní poruchy. Dále se práce zabývá průběhem, prevencí a následnou léčbou této závislosti. Jsou zde popsány druhy hazardních her, mezi kterými nechybí ani charakteristika online gamblingu. Podstatnou částí jsou také dopady na život hráče, které jsou v závěru práce prezentovány v případové studii.

Klíčová slova

gambling, hráč, závislost, hazard, kyberprostor, prevence, craving

Annotation

This thesis deals with the issue of pathological gambling, which manifests itself in the lives of people of the 21st century. The whole thesis is based on professional and popular educational literature, both from Czech and foreign experts. The theoretical part first introduces the history of gambling, the definition of which is explained immediately after. Furthermore, the thesis deals with what addiction is and why pathological gambling is one of them, even though pathological gambling is classified as an addictively impulsive disorder. Furthermore, the thesis deals with the course, prevention and subsequent treatment of this addiction. It describes the types of gambling, including the characteristics of online gambling. Impacts are also an essential part of the thesis, they are presented in a case study at the end of the thesis.

Key words

gambling, gambler, addiction, cyberspace, prevention, craving

Obsah

Předmluva.....	7
Úvod.....	8
1 Historie patologického hráčství	10
2 Patologické hráčství – medicinizace a definice	14
2.1 Craving – bažení	17
2.2 Související diagnózy.....	18
3 Vznik závislosti.....	20
3.1 Patologický hráč	20
3.2 Patogeneze – stádia rozvoje	21
3.2.1 Ohrožené skupiny	23
4 Dopady patologického hráčství.....	25
4.1 Dopady gamblingu podle Vágnerové	25
4.1.1 Společenské odmítání	25
4.1.2 Mezilidské vztahy	26
4.1.3 Profesní role	26
4.2 Dopady gamblingu podle Roznerové	27
4.2.1 Zdravotní dopady	27
4.2.2 Sociální dopady	29
4.2.3 Finanční dopady	29
4.2.4 Trestněprávní dopady	30
5 Prevence	31
5.1 Primární prevence	31
5.1.1 Úrovně primární prevence	31
5.2 Sekundární prevence	33
5.3 Terciární prevence	34
6 Léčba.....	35
6.1 Stádia uzdravování.....	36
6.2 Fáze léčby	37
6.3 Základní součást léčby.....	38
6.4 Terapie	39
7 Druhy hazardních her.....	41
7.1 Loterie.....	41
7.2 Kursová sázka	42
7.3 Totalizátorová hra.....	42
7.4 Bingo	42
7.5 Technická hra	43
7.6 Živá hra.....	43
7.7 Tombola.....	43
7.8 Turnaj malého rozsahu.....	43

8	Gambling v kyberprostoru.....	45
8.1	Rizika online gamblingu	45
8.1.1	<i>Neomezený přístup</i>	45
8.1.2	<i>Soukromí</i>	46
8.1.3	<i>Použití virtuální měny</i>	47
8.1.4	<i>Rozmanitost herních možností</i>	47
8.1.5	<i>„Free verze“ her</i>	48
8.2	Provozovatelé online hazardních her	48
9	Kriminalita v souvislosti s hazardní hrou	50
9.1	Kriminalita páchaná hráči	50
9.2	Kriminalita páchaná provozovateli hazardních her	51
10	Případová studie	54
10.1	Metoda získávání a zpracování dat	54
10.2	Respondenti	54
10.3	Porovnání odpovědí	56
	Závěr	60
	Seznam použité literatury a dalších pramenů informací	63
	Příloha.....	I

Předmluva

S hazardní hrou jsem se poprvé setkal během svého studia na střední škole. Mnoho mých, v tu dobu, nezletilých vrstevníků si zakládalo účty u sázkařských společností. Stačilo ofotit občanský průkaz rodičů a účet byl vytvořen. Já osobně jsem využíval pro uzavírání občasných sázek účet svého spolužáka. Jednalo se o sázky především na sportovní utkání. Pro většinu z nás se jednalo o zábavu, která nám dokázala zpestřit volný čas. Našli se však i jedinci, kteří žili v domnění, že se touto formou sázení budou živit. Někteří z nich se rozhodli přestat chodit na obědy do školní jídelny, aby mohli peníze od rodičů využívat na sázení. Ve čtvrtém ročníku našeho studia jsme všichni dovršili plnoletosti a u některých se občasná sázení změnilo v závažný problém. Jejich chování začalo jevit známky závislosti na hře. Lež u nich byla na denním pořádku. Zhoršila se jejich školní docházka i prospěch. Svůj čas raději trávili v nonstop herně, kde se snažili zbohatnou pomocí výherních automatů. Jejich chování nás odcizilo a přátelství tak zaniklo.

Kde je tedy hranice, která z hazardního hráčství dělá patologické? Jak snadné je tuto hranici překročit? Jak těžké je se vrátit zpět? Jaké negativní dopady to může mít na život hráče a na životy jeho blízkých? Právě tyto otázky mě motivovaly k vybrání tématu mé bakalářské práce.

Úvod

V současné době je patologické hráčství celosvětovým problémem, který bychom neměli jen tak přehlížet. Jedná se o závislost, se kterou se setkáváme dnes a denně. Patologické hráčství je považováno za návykovou a impulzivní poruchu, která může číhat na každého z nás. Je tedy velmi důležité, abychom věnovali pozornost nebezpečí tohoto jevu a soustředili se již na nejmladší generace. Sám jsem byl v mladistvém věku vtažen do této problematiky díky svým spolužákům na střední škole, kteří v hazardním hraní našli zalíbení. Již tenkrát to pro nás znamenalo konec přátelství. Tento příběh mě inspiroval právě při výběru tématu mé bakalářské práce.

Na hru bylo vždy lidstvem nahlíženo jako na věc, která je příjemná a dobrovolná a byla brána jako svobodná lidská činnost, která má zábavný a rekreační charakter. Hraním jsou probouzeny nevědomé části naší psychiky, díky které býváme kreativní, a leckdy nám pomáhá otevřít skrytý svět fantazie. Často se necháme polapit lehkostí myšlenky, kterou hra přináší, a tím i lehko zapomínáme na běžnou realitu, která se nám rázem zdá těžkopádnější, topornější a v neposlední řadě pracnější.

Bohužel v rámci hazardu je hraní přeneseno do skutečného světa. Běžná společnost pohlíží na patologické hraní nezúčastněně a jeho následky bagatelizuje většinou do doby, než se začnou týkat jich samých nebo jejich blízkých. Gamblery vidí jako slabochy, kteří tráví většinu času v herně, ale neuvědomují si, že se jedná o vážný problém, který potřebuje téměř vždy odbornou pomoc.

Cílem této bakalářské práce je zpracovat přehlednou literární rešerši, která popíše problematiku patologického hráčství a následně porovnat tuto teorii s výsledky případové studie, jenž znázorňuje danou problematiku v reálném světě.

Práce nejprve zařazuje patologické hráčství do kategorie nutkavých a impulzivních poruch, během kterých dochází k návyku činnosti, kterému

předchází stále větší pocit blaha. Tento pocit je označován jako *craving*, který vyjadřuje dychtění po hazardní hře, jenž je v tomto případě vyvoláno především touhou po penězích. Příčiny vzniku závislostí jsou komplexní a zatím nebylo potvrzeno nic, co by jednoznačně určilo predispozice pro vznik závislosti. Patologickým hráčem se stává každý, kdo ztrácí kontrolu nad svým jednáním. Jeho riziku je tak vystaven každý z nás. Z počátku nevinná zábava může lehce a celkem rychle přejít do fáze závislosti, která přináší negativní dopady nejen pro samotného hráče. Ty potom mohou zasáhnout sociální, finanční i zdravotní stránku jedince. Těmto negativním dopadům může zabránit či je alespoň snížit určitá prevence. Důležitou prevencí je prevence relapsu, jejíž podstatou je překonání stavů *cravingu*. Hazardní hraní může mít různou podobu, nejčastěji se jedná o loterie, kursově sázení, bingo a tombolu. Největší hrozbou dnešní doby, a to zejména u mladistvých, je gambling v kyberprostoru. Neomezený přístup, jistota soukromí a vysoká rozmanitost možností jsou vlastnostmi, které umocňují sílu online hraní.

Nelze však opomenout, že je patologické hráčství rizikovým faktorem pro páchaní kriminality, a i když není v policejních statistikách považováno za motiv trestného činu, i tak celé toto téma spadá do bezpečnostně právní problematiky, kterou studuji na vysoké škole *Policejní akademie České republiky v Praze*.

Závěr práce je věnován případové studii, která má za cíl porovnat teorii gamblerství se životními zkušenostmi reálných osob. Pro tuto studii byli vybráni tři respondenti jedné domácnosti, z nichž jedním z nich byl bývalý, nyní už vyléčený, patologický hráč. Díky rozhovorům byly získány informace, které líčí příběh každého z nich. Postupně se tak dovídáme o projevech vzniku gamblingu a jeho následném uvědomění. Dále je popsána návštěva odborníka, který danou situaci řešil v jejich prospěch. Všichni respondenti v průběhu dotazování popisují, jaký dopad mělo patologické hraní na jejich vzájemný sociální vztah a jakým způsobem to zasáhlo finanční i zdravotní stránku. I přes všechna negativa končí jejich líčení pozitivními slovy, kterými shrnují aktuální rodinný stav.

Tato bakalářská práce čerpá jak z české, tak zahraniční literatury, především pak využívá poznatků MUDr. Karla Nešpora, CSc.

1 Historie patologického hráčství

Hry, které dnes označujeme přívlastkem *hazardní*, lidstvo provází už celá staletí. Jejich princip, tedy podstoupení rizika, jehož výsledek je založený na náhodě, byl součástí kultury většiny známých civilizací. První doložitelné důkazy hry byly nalezeny ve vykopávkách v Číně – jednalo se o pomůcky k hazardním hrám, stáří odhadováno 2300 př. n. l. Dalšími starodávnými nálezy byly například slonovinové hrací kostky z Řecka, stáří kolem 1500 př. n. l., či nápisy zmiňující se o hazardních hrách vyryté na destičkách v jedné z pyramid v Gíze. V řecké mytologii byl svět mezi bohy rozdělen pomocí vrhání kůstek, tzv. *astragalů* – věštecké kůstky vyrobené z kotníkových kůstek zvířat, mající dvě (ano/ne) strany. První šestihranné kostky byly nalezeny v římských vykopávkách a datovány do období kolem 900 př. n. l. Existence hracích kostek jsou dokládány i známým výrokem římského císaře Caesara „kostky jsou vrženy“, jež v roce 49 př. n. l. překročil Rubikon a táhl na Řím.¹

Ve starověku i středověku mnohokrát rozhodl prostý los, který určil vinu nebo nevinu obžalovaného či vhodnost kandidáta pro určitý úřad. V tomto období se ale spíše než v náhodu losu, věřilo více v boží vůli, která ji tím správným směrem ovlivňuje.²

Vynález hracích karet je lokalizován do Asie 9. stol., ale za jejich rychlý rozvoj se zasloužila středověká Evropa.³

Hazardní hry se nejprve objevovaly venku na ulici, doma nebo v klubech, z kterých postupem času vznikla kasina. Kasino je tedy místo, se kterým je hazardní hra úzce spjata. Prvotní účel těchto míst byl pro odreagování a uvolnění lidí, kteří by mohli zažít vzrušení. Kasina byla veřejně přístupná místa, která byla doprovázena hudbou, tancem a společnou zábavou. První kasino

¹ VACEK, Jaroslav. Nelátkové závislosti–patologické hráčství. *Klinika adiktologie* [online]. 2009 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/file/404/patologicke-hracstvi.pdf>. S. 4.

² Tamtéž

³ Tamtéž

vzniklo v roce 1638 v Benátkách, odkud se tento trend začal šířit do celého světa.⁴

V oblasti střední Evropy v 15. a 16. stol. patřily k nejoblíbenějším hrám tzv. *vrhcáby* – desková hra s kostkami. Protože většina her měla hazardní podobu, znamenala pro společnost velký problém. Hráči byli schopni prohrát i celý majetek a nemohli tak vrchnosti odvádět povinné dávky. To všechno nemohlo vést k ničemu jinému, než k zákazu hazardních her. Zákaz u nás platil v 17. stol. a dokonce i v první polovině 18. stol.⁵

Za vlády Marie Terezie byla každému provozovateli, hráči, ale i divákovi udělena pokuta. Výjimku tvořila pouze číselná loterie, která hradila státu pachtovné. Tato loterie byla díky svému velkému zisku, který se následně zestátnil, tolerována i za vlády Josefa II. Až od druhé poloviny 18. stol. byly státem povoleny herny a loterie.⁶ V českých zemích se veřejné herny začaly objevovat od první poloviny 19. stol. První herny byly v Karlových Varech a Teplicích. Od konce 19. stol. se hrálo také v Praze, kde dokonce věčná loterie pomohla financovat i stavbu Národního divadla. Od roku 1918 byly všechny loterie zestátněny.⁷

V meziválečném období 1919–1938 byly na území Československa hazardní hry ve společnosti velmi oblíbené. Hrály se především kostky, karty a tzv. *plátýnko* – karetní hra.⁸

V období 1939–1945, tedy během Protektorátu Čechy a Morava, došlo k několika úpravám v provozování loterií. Nastalo zdražení losů a byl vydán

⁴ NECHANICKÝ, Jiří. Historie hazardu: Příběh plný zákazů i konečné legalizace. *EpochaPlus* [online]. 2020 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://epochaplus.cz/historie-hazardu-pribeh-plny-zakazu-i-konecne-legalizace/>

⁵ HEJMALÍČKOVÁ, Alena. *Sociální aspekty gamblerství* [online]. Brno, 2009 [cit. 2022-03-08]. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce PaedDr. Anna Lunerová. Dostupné z: <http://digilib.k.utb.cz/handle/10563/8788>. S. 7.

⁶ NECHANICKÝ, Jiří. Historie hazardu: Příběh plný zákazů i konečné legalizace. *EpochaPlus* [online]. 2020 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://epochaplus.cz/historie-hazardu-pribeh-plny-zakazu-i-konecne-legalizace/>

⁷ FIEDOR, David. *Regionálně-geografická diferenciac hazardu v ČR* [online]. Brno, 2017 [cit. 2022-03-13]. Disertační práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/jf90c/Fiedor_disertacni_prace_final.pdf. S. 43.

⁸ Tamtéž

zákaz prodeje losů osobám židovského původu. Zájem o loterie klesl zhruba o polovinu.⁹

S příchodem socialismu byl nařízen přísný zákaz provozu soukromých sázkových her, mimo státem řízené loterie. V roce 1948 vznikla Státní sázková kancelář, tzv. STAZKA, kterou po jejím ukončení převzala loterijní společnost SAZKA. Obě společnosti měly za úkol organizaci sázek na výsledky sportovních utkání. Na trhu sázkových her byly nově uvedeny také stírací losy, které jsou řazeny do kategorie okamžité loterie. Za legální hru bylo v tu dobu také považováno, kromě loterií a sázek na sportovní utkání, sázení na koňské dostihy. Tyto tři možné způsoby byly jedinou možností, která byla tou dobou tolerována. Ostatní hazard nesměl existovat, neboť se podle státní ideologie neslučoval se socialistickým způsobem života.¹⁰ Nelegální hazardní hry se ale poměrně hojně rozšířily. Hrál se po tají v bytech, hospodách, na dostihových závodech, atd. Oblíbeným se stalo kursové sázení především na skořápky, kostky či karty.¹¹

V České republice nastal rozmach gamblingu především po roce 1989, kdy se k nám dostaly zcela nové hry, které si brzy našly své hráče. Po revoluci přišly touhy po rychlém zbohatnutí a do pasti gamblingu spadala spíše vyšší vrstva s dobrým finančním zázemím. Až později nastal posun závislé klientely směrem k mladším jedincům a nižším vrstvám.¹²

V roce 1995 byla objevena nová oblast gamblingu, do které byla zapojena síla internetu. Díky digitálním technologiím se stává gamblersství ještě více dostupné,

⁹ FIEDOR, David. *Regionálně-geografická diferenciac hazardu v ČR* [online]. Brno, 2017 [cit. 2022-03-13]. Disertační práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/jf9oc/Fiedor_disertacni_prace_final.pdf. S. 43.

¹⁰ Tamtéž

¹¹ HORÁČEK, Michal. *Habitus hazardního hráče: Etnografická rekonstrukce radikální alternativy v období reálného socialismu* [online]. Praha, 2011 [cit. 2022-03-13]. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Mgr. Yasar Abu Ghosh, Ph.D. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/47239/140007169.pdf?sequence=1&isAllo wed=y>. S. 19.

¹² VACEK, Jaroslav. Nelátkové závislosti – patologické hráčství. *Klinika adiktologie* [online]. 2009 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/file/404/patologicke-hracstvi.pdf>. S. 4.

a to i pro nezletilé hráče. Gamblerství mladistvých však bohužel není jediným novým rizikem zrozeným v tzv. *kyberprostoru*.¹³

Od ledna 2017 jsou online kasina legalizovaná i v České republice.¹⁴

¹³ VACEK, Jaroslav. Nelátkové závislosti–patologické hráčství. *Klinika adiktologie* [online]. 2009 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/file/404/patologicke-hracstvi.pdf>. S. 4.

¹⁴ NECHANICKÝ, Jiří. Historie hazardu: Příběh plný zákazů i konečné legalizace. *EpochaPlus* [online]. 2020 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://epochaplus.cz/historie-hazardu-pribeh-plny-zakazu-i-konecne-legalizace/>

2 Patologické hráčství – medicinizace a definice

Patologické hráčství neboli gamblerství, je řazeno mezi jiné nelátkové (behaviorální) závislosti, tedy závislosti na procesech, jejichž mechanismus vzniku má v řadě aspektů podobné symptomy jako závislost na návykových látkách. I když zpravidla přímo nepoškozují lidský organismus, jak se děje v důsledku látkové intoxikace, můžeme zde pozorovat jisté společné charakteristiky, jako je například pozvolný, plíživý a neuvědomělý vznik, neostrou hranici mezi využíváním, používáním, problémovým užíváním a závislostí. Proto dnes považujeme patologické hráčství za návykovou a impulsivní poruchu, která se stává tichým celosvětovým problémem, jenž nelze dále přehlížet.¹⁵

To, že patologické hráčství je globálním společenským problémem, nám dokládá i přítomnost jeho definice v *Americké psychiatrické asociaci (DSM-IV)*, kde je gambling od roku 1980 definován následovně:

A. Trvající a opakující se nepřizpůsobivé chování ve vztahu k hazardní hře, jak ukazuje pět (nebo více) z následujících znaků:

1. Zaměstnávání se hazardní hrou (např. znovuprožívání minulých zážitků spojených s gamblingem, plánování další hazardní hry, úvahy o tom, jak si opatřit prostředky k další hazardní hře).
2. S cílem žádoucího vzrušení, musí hráč zvyšovat množství peněz vkládaných do hazardní hry.
3. Stále dokola a neúspěšně se pokouší hazardní hru ovládat, redukovat nebo s ní skoncovat.
4. S pokusem redukovat hazardní hru nebo s ní přestat, cítí hráč neklid a podrážděnost.
5. Hazardní hra slouží jako prostředek, jak uniknout problémům nebo mírnit dysforickou náladu (např. pocity bezmoci, viny, úzkosti, deprese).
6. Ztráta peněz při hazardní hře přiměje hráče, aby se k hazardní hře vrátil a vyhrál ztracené peníze nazpět.

¹⁵ DÁVIDOVÁ, Michaela. *Patologické hráčství: výskyt, diagnostika, léčba, komplexní pohled na problematiku*. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-247-2758-5. S. 7.

7. Pro skrytí rozsahu svého zaujetí hazardní hrou hráč lže.
8. Kvůli hazardní hře se dopouští ilegálních činů jako padělání, podvodů, krádeží nebo zpronevěry.
9. Hazardní hrou ohrožuje nebo ztrácí signifikantní vztahy, zaměstnání, vzdělání nebo kariéru.
10. Důvěřivě spoléhá na osoby druhé, které mu poskytují finanční prostředky, čímž si zmírňuje zoufalou finanční situaci, do které se dostal kvůli hazardní hře.

B. Hazardní hraní nelze lépe vysvětlit manickou epizodou.¹⁶

Zhruba o deset let později bylo patologické hráčství zařazeno i do klasifikace *MKN-10: Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů*, a to do kapitoly V, publikované *Světovou zdravotnickou organizací*. Patologické hráčství (F63.0) zde spadá do kategorie nutkavých a impulzivních poruch (F63), které jsou charakterizovány opakovanými činy, které nemají žádnou jasnou racionální motivaci, nemohou být ovládnuty a obecně působí svým nositelům poškození vlastních zájmů i zájmů jiných lidí. Mezi další charakteristické psychologické aspekty patří neschopnost odolat impulsu, pokušení, přestože dotyčný ví, že jeho jednání je nežádoucí. Postižená osoba nedokáže hře odolat a zároveň není schopna v ní přestat. Opakované hraní je často vnímáno jako kompenzace neklidu, nepohody a výbuchů energie, k čemuž díky současnému shonu každodenního života dochází stále častěji. Hraní je spojováno s pocitem uspokojení. Gambler tak dosahuje příjemnému vzrušení, které je přímo úměrné výši hazardu. Samotné hráčství je pak definováno jako porucha, která spočívá v častých opakovaných epizodách hráčství, jenž dominují v životě subjektu na újmu hodnot a závazků sociálních, vyplývajících ze zaměstnání, materiálních a rodinných.¹⁷

¹⁶ PRUNNER, Pavel. *Gamblerství aneb Ztráta svobody*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-452-7. S. 40.

¹⁷ SVĚTOVÁ ZDRAVOTNICKÁ ORGANIZACE, *MKN-10: Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: desátá revize*. 2. Aktualizované vydání [online]. 2008 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F63>. S. 231.

Z uvedených definic je zřejmé, že neexistuje jediný koncept hráčství jako nemoci. Celkově lze formulovat minimálně pět základních teorií hráčství:

1. Hráčství jako porucha kontroly impulsů – čemuž odpovídá i zařazení v diagnostickém systému *MKN-10*.
2. Hráčství jako ekvivalent afektivní poruchy (zejména deprese); tímto směrem jsou pak zaměřeny výzkumy pokoušející se doložit poruchy serotoninergního (případně dopaminergního) systému u hráčů a možnosti jejich farmakologického ovlivnění.
3. Hráčství jako obsedantně-kompulzivní porucha.
4. Hráčství jako nelátková závislost (čemuž odpovídá i současný, v našich podmínkách obvyklý způsob léčby, většinou – až na výjimky – společný pro gamblery a závislé na alkoholu).
5. Hráčství jako směsice rozmanitých poruch, charakterizovaných společnými behaviorálními projevy.¹⁸

Český psychiatr Karel Nešpor (1952) doporučuje jako screeningový nástroj patologického hráčství tyto otázky:

- 1) *Cítil jste někdy potřebu vyhrávat více a více peněz?*
- 2) *Musel jste někdy lidem, kteří jsou pro vás důležití, kvůli hazardní hře lhát?*

V případě, kdy si člověk na položené otázky odpoví „ano“, s velkou pravděpodobností se jedná o patologického hráče. Podobně jako jiná screeningová vyšetření, tak i tento nástroj ukáže spíše falešně negativní než falešně pozitivní výsledek.¹⁹

¹⁸ MOREYRA, Paula, et al. Review of the phenomenology, etiology and treatment of pathological gambling. *German Journal of Psychiatry* [online]. 2000 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/313162021_Review_of_the_phenomenology_etiology_and_treatment_of_pathological_gambling. S. 37-52.

¹⁹ NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost*. 4. aktualizované vydání., Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-908-8. S. 27-28.

2.1 Craving – bažení

V průběhu vývoje procesu můžeme mluvit nejprve o návyku, kterému předchází stále větší bažení neboli neurobiologický aspekt *craving*. Tento pojem proto nesmí chybět v základní definici patologického hráčství, který je v 10. revizi *Mezinárodní klasifikace nemocí* vyjádřen jako „silná touha nebo pocit puzení užívat látku nebo látky“. V tomto případě se jedná o dychtění po hazardní hře, které je vyvoláváno především touhou po penězích.²⁰

Český adiktolog Kamil Kalina (1945) popisuje *craving* jako jeden z podstatných projevů závislosti. Je to nutkavá touha užít drogu (také hazardní hru) spojená s kompulsivním užíváním drogy (hazardní hry).²¹

Nešpor rozděluje projevy *cravingu* do tří kategorií:

- 1) Vzpomínky na příjemné pocity, které vznikaly při hazardním hraní, a z nich vyplývající nutkavé tendence k návratu k činnosti.
- 2) Nepříjemné tělesné projevy abstinence: svírání hrudi a žaludku, třesy, sucho v ústech, bolesti hlavy, nadměrné pocení, zrychlení srdečního tepu.
- 3) Nepříjemné psychické projevy abstinence: silná a nutkavá touha po hazardní hře, únava, neklid, podráždění, zhoršené vnímání okolí.²²

Analytik Petr Verosta ve své studii „*Patologické hráčství: souhrn faktů a aktuální situace v České republice*“ z roku 2012 uvádí, že pojem *craving* skrývá různé stavy s odlišnou podstatou. Za prvé představuje *craving* jako touhu po odměňujících účincích drogy, resp. hazardní hry. Za druhé je vnímán jako touha

²⁰ NEŠPOR, Karel a Ladislav CSÉMY. Bažení (craving). Společný rys mnoha závislostí a jeho zvládnání. Praha: Sportpropag [online]. 1999 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1441/podzim2009/RV2BP_5NC/craving.pdf. S. 76.

²¹ KALINA, Kamil. *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1411-0. S. 33.

²² NEŠPOR, Karel a Ladislav CSÉMY. Bažení (craving). Společný rys mnoha závislostí a jeho zvládnání. Praha: Sportpropag [online]. 1999 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1441/podzim2009/RV2BP_5NC/craving.pdf. S. 76.

uniknout nepříjemným psychickým stavům, např. při odvykacím stavu. Za třetí je označován jako stav s dominujícím obsesivním charakterem.²³

Profesor Šerý (1972) poukazuje na fakt, že *craving* bývá považován za klíčový moment přesmyku užívání drogy (patologického hráčství) do závislosti. Na druhou stranu je nutno podotknout, že relaps (a chování zaměřené na získání drogy, resp. hazardní hry) se může vyskytnout i bez přítomnosti *cravingu*.²⁴

2.2 Související diagnózy

V souvislosti se sázkovými hrami a loterieri existují různé podoby hráčství, resp. různé diagnózy, od kterých by se měla diagnóza F63.0 patologické hráčství rozlišovat:

- **Z72.6 Hráčství a sázení (problémy spojené s životním stylem)**

Lidé z této kategorie často hrají pro vzrušení, nebo jako pokus vyhrát peníze. Na rozdíl od patologických hráčů dokážou hraní odolat v případě, že by museli čelit větším ztrátám nebo jiným nepříznivým okolnostem.²⁵

- **F30 Nadměrné hráčství u manických pacientů**

- **F60.2 Hráčství u disociální poruchy osobnosti**

Porucha osobnosti je charakterizovaná bezohledností v sociálních závazcích, nedostatkem cítění pro druhé. Je velká nerovnováha mezi chováním a současnými sociálními normami. Chování nelze snadno změnit zkušeností, dokonce ani trestem. Je nízká tolerance k frustraci, nízký práh pro spouštění agrese, včetně násilných činů; subjekt má tendenci klamat druhé nebo nabízet přijatelné vysvětlení pro chování, které ho přivádí do konfliktu se společností.²⁶ Sociopatická osobnost se

²³ VEROSTA, Petr. *Patologické hráčství: souhrn faktů a aktuální situace v České republice* [online]. 2012 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://adoc.pub/patologicke-hrastvi-souhrn-fakt-a-aktualni-situace-v-eske-re.html>. S. 4.

²⁴ ŠERÝ, Omar, et al. Patologické hráčství. *Psychiatrie pro praxi* [online]. 2001 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://www.solen.cz/pdfs/psy/2001/04/05.pdf>. S. 161-164.

²⁵ NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost*. 4. aktualizované vydání., Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-908-8. S. 28.

²⁶ SVĚTOVÁ ZDRAVOTNICKÁ ORGANIZACE, *MKN-10: Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: desátá revize*. 2. Aktualizované vydání. Praha: 2008. ISBN: 978-80-904259-0-3. S. 231.

tak dopouští trestné činnosti zpravidla ještě před tím, než začne intenzivně hazardně hrát. Zatímco typický patologický hráč, pokud se dopustí trestné činnosti, dopustí se jí až poté, co se stal patologickým hráčem.²⁷

²⁷ NEŠPOR, Karel a Ladislav CSÉMY. 1996. *Léčba a prevence závislostí*. Praha: Psychiatrické centrum, 1996. ISBN 80-85121-522. S. 146-147.

3 Vznik závislosti

Příčiny vzniklých závislostí jsou velmi komplexní a zatím nebylo potvrzeno nic, co by jednoznačně prokazovalo predispozice pro vznik závislosti. Mechanismus vzniku všech závislostí má však řadu podobných rysů, jakými jsou touha po neznámém, únik od starostí a následně neschopnost se přimět odpoutat. Roli zde hraje i několik faktorů, jako například, vlivy prostředí, stres nebo i genetická predispozice.

3.1 Patologický hráč

Je nutné si uvědomit, že ne každý jedinec, který se oddává hazardnímu hraní spadá do kategorie patologického hráče. Mnoho lidí hraje pouze pro zábavu a dokáže přestat dříve, než dojde k negativním následkům. Tato kategorie patří rekreačním hráčům. V případě, že hráč ignoruje negativní následky a nadále pokračuje v činnosti, tak se jedná o škodlivé hráčství, které ve své nejkrajnější formě představuje hráčství patologické.²⁸

Problémoví hráči se od rekreačních liší především v poruše kontroly svého chování. Dotyčná osoba se snaží ignorovat negativní následky a přetrvává v intenzivním hraní (hraje častěji a déle).²⁹

Patologický hráč splňuje všech šest následujících příznaků:

- význačnost – hraní se stalo nejdůležitější aktivitou,
- změny nálady v souvislosti s hraním – nálady mají povahu copingové strategie, kdy se hráč snaží vytěsnit problémy a zaměřit svou pozornost na příjemnou činnost,
- tolerance – stejně jako u látkové závislosti, tak i zde musí hráč postupně zvyšovat dávky hraní; vzniká u něj tolerance a dochází tak k prodlužování

²⁸ PRUNNER, Pavel. *Psychologie gamblersství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-074-1. S. 36.

²⁹ *Gambling nebo patologické (problémové) hráčství – Prev-Centrum*. Prev-Centrum – Pomáháme s řešením obtížných životních situací [online]. 2017 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/gambling-nebo-patologicke-problemove-hracstvi/>

času stráveného hraním, nebo ke zvyšování sázek, aby bylo dosaženo stejně intenzivního prožitku jako tomu bylo na začátku,

- abstinenční příznaky – hráč může být neklidný, agresivní a trpět úzkostí, až do okamžiku, kdy znovu zahájí hraní,
- konflikty v souvislosti s hraním – může se jednat o vnitřní konflikt nebo dokonce o mezilidské konflikty,
- relaps – hráč nedokáže přestat hrát a opakovaně se k činnosti vrací, i když si dal předsevzetí, že už hrát nebude.³⁰

Psycholog Pavel Prunner (1955–2014) pro určení závažnosti hráčství používá pětistupňovou stupnici:

Úroveň 0: hra není provozována

Úroveň 1: rekreační hraní bez negativních následků

Úroveň 2: častější problémové hraní s negativními následky

Úroveň 3: vznik závažných problémů a závislosti na hraní

Úroveň 4: hraní se jeví jako jediné východisko ze vzniklých problémů³¹

3.2 Patogeneze – stádia rozvoje

Každá závislost prochází určitými stádii vývoje. Výjimkou není ani vznik závislosti na patologickém hráčství, kde se konkrétně podle Nešpora nachází tři fáze rozvoje:

1) Stádium výhry

Tato fáze začíná občasným hraním, během kterého hráč vsadí částku a vyhraje, což mu zvyšuje sebevědomí a touhu po zopakování výhry. Potěšení

³⁰ *Gambling nebo patologické (problémové) hráčství* – Prev-Centrum. Prev-Centrum – Pomáháme s řešením obtížných životních situací [online]. 2017 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/gambling-nebo-patologicke-problemove-hracstvi/>

³¹ PRUNNER, Pavel. *Gamblerství aneb Ztráta svobody*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-452-7. S. 95.

z výhry zastíní případné negativní následky z prohry, a postupně dochází ke zvyšování sázek a jejich frekvence. Se zvýšenou frekvencí se zvyšuje i množství proher a hráč se v tento moment může rozhodnout situaci řešit, nebo přejde do druhého stádia.³²

2) Stádium prohrávání

V této fázi už mluvíme o patologickém hráčství. Osoba ztrácí kontrolu nad svým jednáním. Prohrané peníze se snaží získat zpět, a proto hru financuje například ze zapůjčených, v horším případě, kradených peněz. Hráč lže o svých prohrách nebo se snaží svou činnost úplně zatajit a dochází tak mnohdy k narušení rodinných vztahů a problémům v zaměstnání.

V této fázi může dojít k bodu zlomu, kdy si dotyčný svou situaci uvědomí a požádá o pomoc své blízké. Přichází pomoc ve formě finanční injekce, která má za cíl uhradit dluhy hráče a usnadnit mu návrat do běžného života. V případě, že se u hráče stihla vytvořit závislost, tak mu toto řešení nepomáhá, a on se opět vrací ke hře. Přejde tak do další fáze rozvoje patologického hráčství.³³

3) Stádium zoufalství

Hráč ztrácí i poslední zbytky sebekontroly. Typické pro tuto fázi jsou nelegální aktivity, kterými se snaží získat finance pro své hraní. Finance získané krádežemi, zpronevěrou a podvody však následně opět prohrává a svou situaci ještě více zhoršuje.

Jedinec se začíná litovat, trpí depresemi a za své problémy obviňuje své okolí. Kontakt s rodinou je přerušen a pomoc od nich už nepřichází v úvahu. Postižená osoba tak začíná unikat k alkoholu nebo jiným návykovým látkám. V krajním případě přicházejí sebevražedné tendence.

³² NEŠPOR, Karel. *Už jsem prohrál dost: příručka pro ty, kdo mají problém s hazardní hrou, kdo chtějí takovým lidem pomáhat, kdo chtějí problémům s hazardní hrou předcházet*. Praha: Sportpropag [online]. 2006 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://docs.google.com/document/d/1hQ12L2nRew48U5vmQZgjBZtmeVla7dRw1GO1-OmX3HK/edit?pli=1#!>. S. 14.

³³ Tamtéž

Na to, aby se člověk stal patologickým hráčem stačí 1 až 3 roky. V případě dětí a mladistvých se však tato doba může snížit na pouze několik týdnů či měsíců. Ne každý hráč si ale musí nutně projít všemi stádii rozvoje. Situace je řešitelná, když si dotyčný včas uvědomí svůj problém a rozhodne se přestat. V tomto případě je důležitá pomoc především ze strany jeho blízkých a rodiny.³⁴

3.2.1 Ohrožené skupiny

Počet patologických hráčů se v České republice odhaduje na 1 % populace. Mnoho dalších lidí je pak postiženo nepřímo, jedná se především o rodinné příslušníky nebo oběti opatrovací trestné činnosti. Gamblerstvím může být ohrožený každý z nás, existují však rizikové skupiny, které jsou ohroženy ještě více. Do těchto skupin patří³⁵:

1. Muži a ženy

Zpravidla jsou ohroženější skupinou muži. V případě, že se patologickým hráčem stane žena, může mít tento problém mnohem větší negativní dopad na rodinu a výchovu dětí.³⁶

2. Mládež a dospívající

U dospívajících osob je mnohem vyšší riziko vzniku závislostí. Je to způsobeno věkem experimentování, hledání vlastní identity a velkou mírou volného času. Většina dospívajících nemá vlastní příjmy, a proto se často dopouštějí opatrovací trestné činnosti. Tato riziková skupina je nejvíce ohrožena online gamblingem, díky kterému je pro ně hazardní hra dostupnější. A navíc někteří online provozovatelé hazardních her nevyžadují prokázání identifikace.³⁷

³⁴ NEŠPOR, Karel. *Už jsem prohrál dost: příručka pro ty, kdo mají problém s hazardní hrou, kdo chtějí takovým lidem pomáhat, kdo chtějí problémům s hazardní hrou předcházet*. Praha: Sportpropag [online]. 2006 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://docs.google.com/document/d/1hQ12L2nRew48U5vmQZgjBZtmeVla7dRw1GO1-OmX3Hk/edit?pli=1#!>. S. 14.

³⁵ Tamtéž, S. 16.

³⁶ Tamtéž

³⁷ Tamtéž

3. Profesionální hráči

Oproti ostatním skupinám mají značnou výhodu díky své znalosti hazardní hry. Disponují schopnostmi, díky kterým mohou častěji vyhrávat. Riziko vzniku patologického hráčství je i tak velice vysoké.³⁸

4. Nebezpečná povolání

Mezi nebezpečná povolání patří ta, při kterých je člověk často vystavován hazardní hře. Dalšími nebezpečnými povoláními jsou ta, kde se málo kontrolovaným způsobem pracuje s velkými finančními prostředky v hotovosti.³⁹

5. Nezaměstnaní

Hlavním motivem činnosti je v tomto případě vidina rychlého zisku finančních prostředků. Opak bývá však většinou pravdou.⁴⁰

Z těchto poznatků je tedy zřejmé, že patologickým hráčem se může během našich životů stát každý z nás.

³⁸ NEŠPOR, Karel. *Už jsem prohrál dost: příručka pro ty, kdo mají problém s hazardní hrou, kdo chtějí takovým lidem pomáhat, kdo chtějí problémům s hazardní hrou předcházet*. Praha: Sportpropag [online]. 2006 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://docs.google.com/document/d/1hQ12L2nRew48U5vmQZgjBZtmeVla7dRw1GO1-OmX3Hk/edit?pli=1#!>. S. 16.

³⁹ Tamtéž

⁴⁰ Tamtéž

4 Dopady patologického hráčství

Gamblerství je individuální aktivita, jejímž cílem je výhra a ostatní hráči, pokud jsou součástí hry, se stávají pro gamblera pouze konkurencí. Jakmile začne takto disponovaný člověk hrát, velice rychle se dostává do fáze, kdy nedokáže přestat – stádium zoufalství. Hráč postupně ztrácí sebekontrolu. Potřeba hry a anticipované výhry se stává osobní dominantou. V této fázi si už málokdo z hráčů uvědomuje závažnost vznikajících problémů, které mohou mít velmi negativní dopady nejen pro samotného hráče.⁴¹

4.1 Dopady gamblingu podle Vágnerové

Dopady patologického hráčství zasahují různé oblasti lidského života. Jedná se především o:

- společenské odmítání
- mezilidské vztahy
- profesní role

4.1.1 Společenské odmítání

V případě, kdy hraní přesahuje určitou hranici a postupně se stává hlavní náplní závislé osoby, je dost pravděpodobné, že se dotyčná osoba může dostat do střetu se společností, která toto chování odmítá. Společnost většinou nenachází pochopení závislé osoby v silné touze po hraní a ani neakceptuje to, že by se hraní mělo stát pro hráče dominantní potřebou, která zastíní ty ostatní. Někdy bývá společnost dokonce přesvědčena o tom, že se jedná pouze o zlovyk, kterého se může dotyčný bez problému zbavit. Proto je někdy závislá osoba odsuzována jako osoba se slabou vůlí. Málokdo si však uvědomuje,

⁴¹ HÉLOVÁ, Lucie. *Porovnání kvality života léčených a neléčených gamblerů – kvantitativní metodou* [online]. Praha, 2015 [cit. 2022-03-04]. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Mgr. Jaroslav Vacek. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/62776/BPTX_2013_1_11110_B02036_377051_0_164600.pdf?sequence=1&isAllowed=y&fbclid=IwAR0fPaTosZgu1aZ9LRKbLWAwJ871c947PVYfAQ9ILZmlxkmppbB3in9_egM. S. 10.

že pokud se jedinec ocitá už v pokročilém stádiu závislosti, jedná se o poruchu, která je zapotřebí léčit.⁴²

4.1.2 Mezilidské vztahy

Gamblerství vede k narušení mezilidských vztahů. Závislá osoba své rodinné příslušníky i přátele podvádí, staví je do nepříjemné situace, kdy si od nich půjčuje peníze ve slibu brzkého splacení, ke kterému bohužel většinou nedochází. Hráč vymýšlí stále nové intriky, kterými by byl schopný vymámit více finančních prostředků, a schovává se za lživé historiky, aby tak před blízkými osobami omluvil své hraní. U takové osoby dosahuje potřeba hrát větší hodnoty než citový vztah. V takovém případě jde rodina i přátelé do ústraní. Dochází tedy k určité citové otupělosti a bezohlednosti ke všem blízkým osobám.⁴³

4.1.3 Profesní role

Dopady závislosti na hře zasahují i profesní roli, kterou ohrožují dva důsledky. Prvním z nich je změna chování, kdy hráč přestává respektovat základní sociální normy a hodnoty. Druhým důsledkem je ztráta motivace k práci, která vede k následnému zhoršení pracovního výkonu. Tyto důsledky mohou zapříčinit větší pravděpodobnost, že hráč přestane docházet do zaměstnání či školy. Opět pozorujeme u hráče lhaní a nevyklučuje se ani krádež pro potřebné finanční prostředky. Většinou celá situace vyústí v lepším případě vyloučením ze školy či propuštěním ze zaměstnání. V horším případě je na hráče podáno trestní oznámení.⁴⁴

⁴² VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-414-4. S. 43.

⁴³ Tamtéž

⁴⁴ Tamtéž

4.2 Dopady gamblingu podle Roznerové

Dopady patologického hráčství mohou mít různý charakter, podle kterého je rozdělujeme do čtyř kategorií:

- zdravotní dopady
- sociální dopady
- finanční dopady
- trestněprávní dopady

4.2.1 Zdravotní dopady

Zdravotní dopady můžeme jednoduše rozdělit na přímé a nepřímé, případně na somatické a psychosomatické dopady.⁴⁵

a) Přímé dopady

Přímé dopady jsou obvykle vnímány jako somatické a jsou způsobeny samotným druhem závislosti. Konkrétní dopady se pro gamblery odvíjejí od druhu hraní. Sedavý způsob hraní, například u pokeru, může vyvolat bolesti krční či bederní páteře. U dlouhodobého sezení mohou být další z dopadů hemeroidy. Několikahodinové sledování monitorů může způsobit problémy se zrakem. Ovládání automatů je založeno na stereotypním pohybu, při kterém jsou přetěžovány paže, což může vést k onemocnění kloubů a šlach horních končetin. Herny i kasina obvykle tvoří zakouřené a nevětrané prostředí, což může vyvolat potíže zejména dýchacího ústrojí (až 70 % patologických hráčů jsou kuřáci).⁴⁶

⁴⁵ ROZNEROVÁ, Tereza. *Hazardní hráčství a jeho dopady – kvalitativní výzkum patologických hráčů*. [online]. Praha, 2013 [cit. 2022-03-08]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce MUDr. Viktor Mravčík, Ph.D. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/54261/DPTX_2012_1_11110_0_365154_0_132974.pdf?sequence=1&isAllowed=y. S. 26.

⁴⁶ WIEBE, Jamie a Brian J. COX. A profile of Canadian adults seeking treatment for gambling problems and comparisons with adults entering an alcohol treatment program. *The Canadian Journal of Psychiatry* [online]. 2001 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/070674370104600506>. S. 418-421.

Dále sem můžeme zařadit zdravotní komplikace vzniklé nevhodným příjmem potravy a nápojů. Velká část hráčů si vybírá slazené energetické nápoje, které fungují jako rychlý zdroj energie. To však může vést ke zvýšené kazivosti zubů.⁴⁷

b) Nepřímé dopady

Mezi nepřímé dopady jsou obvykle řazeny dopady psychické a psychosomatické, které bývají vyvolány konkrétní zavilostí a daným životním stylem hráče.⁴⁸

- **Psychické dopady** – důsledkem výrazného stresu se objevují nejrůznější psychické poruchy: afektivní poruchy nálad, poruchy spánku, poruchy příjmu potravy, poruchy kontroly impulzivity. Potvrzené jsou sklony k paranoii, psychastenii a schizofrenii, a výskyt jednotlivých symptomů: depresivní stavy, úzkostné stavy, panické stavy apod.⁴⁹

- **Somatické dopady** – důsledkem životního stylu, tj. důsledkem zanedbávání sebe a svého zdraví z důvodu zaujetí hrou. Patří sem například stomatologická onemocnění (nižší hygiena a nevhodné stravování), veškerá zanedbaná onemocnění, která nebyla za včas odhalena kvůli neustálému oddalování preventivních lékařských prohlídek. Důsledkem nedostatku pohybu se může objevit i obezita a s ní často spjatá kardiovaskulární onemocnění.⁵⁰

Problémy působené gamblerstvím se pojí s vyšším relativním rizikem zneužívání alkoholu a psychoaktivních látek.⁵¹

⁴⁷ ROZNEROVÁ, Tereza. *Hazardní hráčství a jeho dopady – kvalitativní výzkum patologických hráčů*. [online]. Praha, 2013 [cit. 2022-03-08]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce MUDr. Viktor Mravčík, Ph.D. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/54261/DPTX_2012_1_11110_0_365154_0_132974.pdf?sequence=1&isAllowed=y. S. 26.

⁴⁸ Tamtéž

⁴⁹ Tamtéž, S. 27.

⁵⁰ BARMAKI, Reza. Gambling as a social problem: On the social conditions of gambling in Canada. *Journal of Youth Studies* [online]. 2010 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13676260903173470>. S. 47-64.

⁵¹ NEŠPOR, Karel a Ladislav CSÉMY. Kolik je v České republice patologických hráčů. *Česká a slovenská psychiatrie* [online]. 2005 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: http://csppsychiatr.cz/dwnld/CSP_2005_8_433_435.pdf. S. 433-435.

4.2.2 Sociální dopady

Sociálními dopady se rozumí, že postihují hráče na jeho společenské úrovni a jeho společenském postavení. Patří sem například rodinné a partnerské problémy, ohrožení výchovy dětí, ztráta zaměstnání i majetku. Může dojít ke snížení sociálního statusu.⁵² Vznikající problémy ze závislosti na hraní vedou k nutnosti zakrývat jejich existenci a ke zvýšené potřebě lhat. Díky neustálým lžím je narušena vzájemná důvěra. Následně je oslabeno i emoční a intimní soužití. V některých případech může situace přerůst až do podoby partnerského násilí.⁵³

4.2.3 Finanční dopady

Sázení může zprvu vypadat jako ekonomická zábava, kterou lze dosáhnout odměny, ekonomicky velice přitažlivé ve srovnání s vynaloženými náklady. V dnešní době jsou sázkové možnosti široké a zároveň poměrně lehce dostupné. Bohužel si málokdo s první sázkou uvědomuje, že tímto jednoduchým krokem, ať už je důvod jakýkoliv, pomalu otevírá bránu gamblerskému, na jejímž konci se dotyčný musí vyrovnat s tíhou zadluženosti, která je řazena mezi nejčastější dopady patologického hraní.⁵⁴

Zadlužení a finanční tíseň jsou jedny z hlavních dopadů patologického hráčství. Podle *Studie mezi hráči v léčbě* dostupné ve *Zprávě o hazardním hraní v České republice z roku 2021*, bylo v roce 2019 zadluženo 88 % respondentů. Jejich průměrný dluh činil 800 tis. Kč. Na 40 % respondentů byla uvalena exekuce a někteří měli dokonce 23 věřitelů. Průměrné měsíční výdaje respondentů na hru byly 50 tis. Kč. Finanční bilance hráčů byla v 91 % záporná. Průměrná bilance činila minus 1,2 mil. Kč. Mezi respondenty byla nejvyšší záporná bilance jednoho

⁵² ROZNEROVÁ, Tereza. *Hazardní hráčství a jeho dopady – kvalitativní výzkum patologických hráčů*. [online]. Praha, 2013 [cit. 2022-03-08]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce MUDr. Viktor Mravčík, Ph.D. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/54261/DPTX_2012_1_11110_0_365154_0_132974.pdf?sequence=1&isAllowed=y. S. 34.

⁵³ PRUNNER, Pavel. *Psychologie gamblerskému aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-807-3800-741. S. 115.

⁵⁴ LEA, Stephen E. *Psychologie ekonomického chování*. 1. vyd. Praha: Grada, 1994. ISBN 80-856-2393-5. S. 358-359.

pacienta 11 mil. Kč. Hlavní zdroje příjmů respondentů v posledním roce před nástupem do léčby byly legální práce ve 42 %, půjčky ve 27 %, z toho nebankovní půjčky v 11 %, a také kriminální činnost v 8 %. Pouze 6 % příjmů byly tvořeny výhrami z hazardních her.⁵⁵

4.2.4 Trestněprávní dopady

K trestným činům bezpochyby nejčastěji dochází z důvodu zisku finančních prostředků na hru. Nejčastěji se jedná o trestné činy proti majetku, trestný čin krádeže, trestný čin proti životu a zdraví jedince, trestní čin zpronevěry nebo trestný čin způsobení úpadku.⁵⁶

⁵⁵ MRAVČÍK, Viktor, et al. *Zpráva o hazardním hraní v České republice 2021*. 2., upravené vydání. Praha: Úřad vlády České republiky [online]. 2021 [cit. 08.03.2022]. Dostupné z: https://www.hazardni-hrani.cz/data/obj_files/11717/685/VZ%20hazard%202021_web_fin_fin.pdf. S. 106.

⁵⁶ HÉLOVÁ, Lucie. *Porovnání kvality života léčených a neléčených gamblerů – kvantitativní metodou* [online]. Praha, 2015 [cit. 2022-03-04]. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Mgr. Jaroslav Vacek. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/62776/BPTX_2013_1_11110_B02036_377051_0_164600.pdf?sequence=1&isAllowed=y&fbclid=IwAR0fPaTosZgu1aZ9LRKbLWAwJ871c947PVYfAQ9ILZmlxkmppbB3in9_egM. S. 12.

5 Prevence

Jak už bylo popsáno výše, závislost na hazardních hrách je vážným společenským problémem, který se vyskytuje celosvětově napříč věkovými kategoriemi. Stejně jako u ostatních závislostí, tak i u patologického hráčství je důležitá prevence. Prevencí můžeme totiž předcházet samotný vznik závislosti na hraní, nebo alespoň snížit dopady negativních aspektů vznikajících hraním.⁵⁷

Prevence se člení na tři druhy: primární, sekundární a terciární prevence.

5.1 Primární prevence

Úlohou primární prevence je předcházet samotnému vzniku závislosti na hraní. Její cílovou skupinou je ta část populace, která s hraním nemá zatím žádné zkušenosti. Zaměřuje se především na zlepšování materiálních a sociálních podmínek cílové skupiny. Používá proto výchovné a vzdělávací prostředky, kterými se snaží posilovat osobnost, obranyschopnost a sebekontrolu jedinců. Na rozdíl od sekundární a terciární prevence se primární zaměřuje na širší okruh společnosti a je uskutečňována skrze rodinu, školu a komunitu.⁵⁸

5.1.1 Úrovně primární prevence

Dle Nešpora by primární prevence měla probíhat v následujících rovinách:

1. Prevence na úrovni jednotlivce

Jedinec může varovat osoby ve svém okolí před možnými riziky spojenými s hazardní hrou. Dále může využít oznamovacích prostředků a nahlásit nelegální aktivity týkající se gamblingu (např.: hraní nezletilých osob).⁵⁹

⁵⁷ KRAUS, Blahoslav, Jolana HRONCOVÁ a kol. *Sociální patologie. 2.vydání.* Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2010. ISBN 978-80-7435-080-1. S. 159.

⁵⁸ Tamtéž, S. 162.

⁵⁹ NEŠPOR, Karel. *Hazardní hra jako nemoc.* Praha: NCPZ, 1994. ISBN 80-86008-18-5. S. 106.

2. Prevence na úrovni rodiny

Tato prevence je účinná především v rodinách, kde jsou dobře fungující mezilidské vztahy a vřelé prostředí. Stejně tak důležitá jsou pak i pravidla a jejich dodržování v kruhu jedné rodiny. Pro rodiče jsou důležité tyto zásady:

- Získat si důvěru dítěte, naslouchat mu a věnovat mu dostatek času a pozornosti.
- Získat si dostatek informací o hazardním hraní a tyto informace následně ve vhodnou chvíli předat dítěti.
- Zaměstnat ho nějakou činností, ať už se jedná o pomáhání v domácnosti nebo o volnočasové aktivity. S tím souvisí i vyvarování se nevhodné společnosti, která by mohla mít na dítě negativní vliv.
- Rodič by měl být dítěti dobrým vzorem a příkladem.
- Naučit dítě odmítat aktivity, které by pro něj mohli mít negativní následky.
- Budovat u potomka zdravé sebevědomí.
- Spolupracovat se školou, psychology, psychiatry, lékaři a sociálními pedagogy, kteří se zabývají touto problematikou a pomáhat jim s vytvářením optimálních podmínek pro primární prevenci.⁶⁰

3. Prevence na úrovni školy

Ve škole by se žáci měli učit především komunikovat o problémech a vyrovnávat se s nimi. Je důležité je naučit zodpovědnosti a postojům, které jim umožní řešit životní situace bez závislostí. Stejně tak jako v rodinném prostředí, i tady je třeba rozvíjet a podporovat žáky v jejich zájmech.⁶¹

4. Prevence na úrovni zaměstnavatelů

Zaměstnavatel by se měl snažit vytvořit na pracovišti dobré podmínky, zajímat se o vztahy mezi zaměstnanci a motivovat je k zdravému způsobu života.⁶²

⁶⁰ NEŠPOR, Karel. *Hazardní hra jako nemoc*. Praha: NCPZ, 1994. ISBN 80-86008-18-5. S. 106.

⁶¹ Tamtéž

⁶² Tamtéž S. 107.

5. Prevence v médiích

Média by se především měla soustředit na sdělování pravdivých informací týkajících se problémů, které hazardní hraní způsobuje. Vyvarovat by se měla propagaci gamblingu a jiných přidružených aktivit.⁶³

6. Prevence ze strany hazardního průmyslu

Provozovatelé by neměli za žádných okolností tolerovat hru nezletilých osob.⁶⁴

7. Společenská prevence

Zejména se jedná o snižování poptávky po hazardních hrách a snižování dostupnosti hazardního hraní. V ekonomickém měřítku je totiž hazardní hra chápána jako každá jiná služba zábavního charakteru. I v tomto případě se totiž vyskytuje strana nabídky a poptávky. Pro snížení nabídky a regulaci trhu je tedy potřeba zásah státu ve formě regulací.

Poptávku po hazardních hrách lze snižovat například i pomocí reklam cílených preventivních programů. Nebo naopak zákazem reklam propagujících hazardní hry.⁶⁵

5.2 Sekundární prevence

Sekundární prevence se zabývá rizikovými jedinci a skupinami, u kterých jsou vyšší předpoklady pro vytvoření závislosti na hře. Jedná se o osoby, které už mají s hraním určité zkušenosti. V této fázi je důležitá především včasná pomoc odborníků, jinak může dojít k rozvinutí závislosti.⁶⁶

⁶³ NEŠPOR, Karel. *Hazardní hra jako nemoc*. Praha: NCPZ, 1994. ISBN 80-86008-18-5. S. 107.

⁶⁴ Tamtéž

⁶⁵ Tamtéž, S. 108.

⁶⁶ SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava, Blahoslav KRAUS a Václav BĚLÍK. *Sociální patologie a prevence pro studenty učitelských oborů*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2017. ISBN 978-80-7435-686-5. S. 132.

5.3 Terciární prevence

Terciární prevence je zaměřena na resocializaci narušených osob a snaží se předcházet dalším rizikům. V angličtině se používá termín *harm reduction*, který znamená snižování rizik, které vznikly vlivem závislosti nebo sociální deviace. Hlavním principem je pomocí neodsuzujícího a nenátlakového přístupu začlenit tyto deviantní jedince zpět do společnosti.⁶⁷

Mnohé z těchto osob si už prošly léčbou, a proto je i ve snaze docílit zabránění recidivě a minimalizovat sociální handicap, který u těchto osoby vznikl díky gamblingu. V této sféře se o pomoc postiženým osobám stará zdravotnická a sociální péče v následujících formách⁶⁸:

- **Poradny** – většinou se jedná o specializované poradny, které poskytují kvalifikovanou terapeutickou pomoc skrze programy, které využívají různé formy psychoterapie (individuální, skupinové, rodinné) a farmakoterapie.
- **Krizová centra** – poskytují pomoc podobnou formou jako poradny, avšak většinou postrádají jejich specializaci. Vyznačují se poskytováním lůžkových terapií.
- **Telefonní linky důvěry** – někteří postižení jedinci si chtějí zachovat svou anonymitu, ale i tak se rozhodnou vyhledat pomoc. Právě pro tyto případy jsou tu linky důvěry, které mají ve snaze poskytnout kvalifikovanou radu a následně je odkázat na specializované středisko.⁶⁹

⁶⁷ SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava, Blahoslav KRAUS a Václav BĚLÍK. *Sociální patologie a prevence pro studenty učitelských oborů*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2017. ISBN 978-80-7435-686-5. S. 132.

⁶⁸ KRAUS, Bohuslav, Jolana HRONCOVÁ a kol. *Sociální patologie. 2.vydání*. Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2010. ISBN 978-80-7435-080-1. S. 159-163.

⁶⁹ Tamtéž

6 Léčba

Vyléčení závislosti může být dlouhodobý proces, vyžadující časté opakování léčby. Je nutno počítat s relapsy (hráčská epizoda – porušení abstinence od hazardní hry) v průběhu léčby nebo i po jejím úspěšném ukončení. Různé druhy léčby mají přibližně stejnou efektivitu a většinou není možné spolehlivě předpovědět, jaký bude výsledek. Je známa přítomnost obecného faktoru odpovědného za závislost. U závislých bylo prokázáno i přeskokování mezi adiktivními objekty (např. snížení pití alkoholu v době, kdy se zvýšilo braní drog). Nutkaví nakupující a patologičtí hráči mají vyšší počet poruch braní substancí (psychoaktivních drog). Jedinci závislí na psychoaktivních drogách mají větší sklon k patologickému hráčství. Naltrexone, opioidový antagonist, ukazuje kromě opioidové léčby dobré výsledky v léčbě patologického hráčství.⁷⁰

Shrnutí společných znaků: v chování je společný neúměrný růst jednoho programu (závislosti) na úkor druhých do té míry, že je schopen vyřadit životně důležité programy, a tak nakonec zničit celý organismus včetně sebe samého.⁷¹

Patologické hráčství lze léčit, avšak za předpokladu, že o to dotyčná osoba stojí a svou situaci si uvědomuje. Patologičtí hráči se pro léčbu většinou rozhodnou až když jim tzv. *teče do bot*. Nejčastější důvody jsou dluhy, výhružky od věřitelů, problémy v zaměstnání či v rodině. Právě rodina a přátelé mohou hrát důležitou roli v motivaci jedince k léčbě. Mnoho hráčů si však svůj problém nechce přiznat, popírá svou závislost a má obavy ze stigmatizace. Toto jsou hlavní důvody nízkých počtů léčených patologických hráčů.⁷²

Léčbou patologických hráčů se zabývají specializované psychiatrické zdravotnické zařízení, ambulance klinických psychologů a ambulance adiktologů. V mnohých zařízeních probíhá tato léčba společně s léčbou lidí

⁷⁰ VACEK, Jaroslav. Nelátkové závislosti–patologické hráčství. *Klinika adiktologie* [online]. 2009 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/file/404/patologicke-hracstvi.pdf>. S. 13.

⁷¹ Tamtéž, S. 14.

⁷² VEROSTA, Petr. *Patologické hráčství: souhrn faktů a aktuální situace v České republice* [online]. 2012 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://adoc.pub/patologicke-hrastvi-souhrn-fakt-a-aktualni-situace-v-eske-re.html>. S. 11.

závislých na alkoholu a jiných návykových látkách. Postupy léčby jsou v těchto případech velice podobné.⁷³

6.1 Stádia uzdravování

Nešpor uvádí tři hlavní stádia uzdravování, jejichž časový projev je velmi individuální. Jako průměrná doba pro každé stádium se uvádí zhruba jeden kalendářní rok.⁷⁴

1) Stádium kritičnosti

Hráč otevřeně hledá pomoc a postupně získává naději. Přijímá realitu a přestává hrát. Začíná se chovat a uvažovat odpovědně. Své problémy již neodkládá a snaží se je řešit. Přiznává si svoji finanční skutečnost a sestavuje plán, jak splatit dluhy. Je schopen přednostně uspokojovat své opravdové potřeby, včetně duchovních. Vrací se do zaměstnání.⁷⁵

2) Stádium znovuvytváření

Na základě sestaveného finančního plánu začíná hráč splácet dluhy. Skrz konkrétní a jasný plán nahrazuje postupně škody, které dříve způsobil. Zlepšuje si rodinné vztahy. Získává si znovu jistotu v rodině a mezi přáteli. Postupně se mu vrací sebeúcta a chuť do života. Je schopen se čelem postavit svým problémům, i například těm, které jsou potřeba řešit s úřady či soudy. Postupně v sobě nachází trpělivost a vnitřní klid.⁷⁶

⁷³ VEROSTA, Petr. *Patologické hráčství: souhrn faktů a aktuální situace v České republice* [online]. 2012 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://adoc.pub/patologicke-hrastvi-souhrn-fakt-a-aktualni-situace-v-eske-re.html>. S. 11.

⁷⁴ NEŠPOR, Karel. *Už jsem prohrál dost: příručka pro ty, kdo mají problém s hazardní hrou, kdo chtějí takovým lidem pomáhat, kdo chtějí problémům s hazardní hrou předcházet*. Praha: Sportpropag [online]. 2006 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://docs.google.com/document/d/1hQ12L2nRew48U5vmQZgjBZtmeVla7dRw1GO1-OmX3Hk/edit?pli=1#!>. S. 15.

⁷⁵ Tamtéž

⁷⁶ Tamtéž

3) Fáze růstu

Mizí myšlenky na hru a hráč je schopen aktivně řešit zásadní životní situace. Prohlubuje se sebepoznání a pochopení pro druhé. Hráč přestává být hráčem, nachází nový způsob života.⁷⁷

6.2 Fáze léčby

Léčbu gamblingu lze koncepčně rozdělit do následujících čtyř fází:

1) Inventura

Nejprve je nutné pacienta zklidnit a znemožnit mu hraní. Následně je potřeba zjistit jeho objektivní i subjektivní životní situaci, jeho dluhy a možnosti jejich splácení. Je nutné zjistit jeho náhled na svou problémovou situaci a ochotu se léčit. S pacientem a jeho příbuznými se vyjedná léčebný kontrakt. Právě příbuzní jsou důležitým faktorem pro úspěšnou léčbu.⁷⁸

2) Informace

V této fázi se zajišťují pacientovi informace, které jsou potřebné pro jeho léčbu. Vysvětlují se mu veškerá rizika, které mohou nastat gamblingem. Pacient se učí zvládat stavy *cravingu* a jiných krizových a stresových situací, které by mohly být podnětem pro relaps.⁷⁹

3) Iniciativa

Pacient si plně uvědomuje svou situaci a začíná sám pracovat s technikami, které se v předchozí fázi naučil. Hlavním cílem této fáze je prevence relapsu. Toho se dosahuje především zvyšováním sebekontroly prostřednictvím nácviku

⁷⁷ NEŠPOR, Karel. *Už jsem prohrál dost: příručka pro ty, kdo mají problém s hazardní hrou, kdo chtějí takovým lidem pomáhat, kdo chtějí problémům s hazardní hrou předcházet*. Praha: Sportpropag [online]. 2006 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://docs.google.com/document/d/1hQ12L2nRew48U5vmQZgjBZtmeVla7dRw1GO1-OmX3Hk/edit?pli=1#!>. S. 15.

⁷⁸ VEROSTA, Petr. *Patologické hráčství: souhrn faktů a aktuální situace v České republice* [online]. 2012 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://adoc.pub/patologicke-hrastvi-souhrn-fakt-a-aktualni-situace-v-eske-re.html>. S. 11.

⁷⁹ Tamtéž

sociálních dovedností (komunikace, asertivita, zvládání krizí v partnerském vztahu, odmítání nabídek k hraní, zvládání výčitek druhých na jeho chování v minulosti apod.).⁸⁰

4) Idea

Pacient pracuje na sebepojetí v rámci rozvoje své profesní dráhy a svých zájmů. Snaží se získat zpět intimitu a důvěru v partnerském vztahu.⁸¹

6.3 Základní součást léčby

Léčba patologického hráčství je běh na dlouhou trať. Aby mohla být léčba zahájena a v nejlepším možném případě i zdárně ukončena, je potřeba, aby u postižené osoby došlo v běžném životě k několika změnám či omezením. Zde jsou vypíchnuty ty nejpodstatnější:

1) Přerušování hraní

Je nutné omezit jedinci dostupnost hraní. V lepším případě se toto děje za plného souhlasu pacienta. Omezení dostupnosti se provádí pomocí hospitalizace či vymezením pacienta na místo, kde nemá ke hraní přístup. Další možností omezení je kontrola finančních zdrojů hráče. Při přerušování je důležitá psychoterapie, případně farmakoterapie.⁸²

2) Změna při zacházení s financemi

V ideálním případě gambler předá správu svých financí někomu, kdo se o ně postará. V případě dluhů je nutné kontaktovat věřitele a domluvit s nimi plán splátek.⁸³

⁸⁰ VEROSTA, Petr. *Patologické hráčství: souhrn faktů a aktuální situace v České republice* [online]. 2012 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://adoc.pub/patologicke-hrastvi-souhrn-fakt-a-aktualni-situace-v-eske-re.html>. S. 11.

⁸¹ Tamtéž

⁸² Tamtéž, S. 12.

⁸³ Tamtéž

3) Prevence relapsu

Pacient se musí naučit ovládat bažení, proto je nutné zařídit nedostupnost předmětu způsobujícího *craving*. Pacient je připravován na zvládání těžkých situací a silných emocí. Důležité je lpění na pocitu zlepšování a neustálé připomínání negativních následků gamblingu. Mezi další přínosné strategie patří zavedení a dodržování denního režimu. Díky dennímu režimu se dotyčná osoba vyvaruje stavům nečekané únavy, nebo naopak nečekaného přílivu energie, ve kterých je pro něj složitější zvládání bažení.⁸⁴

4) Úprava životního stylu

Jedinec by měl budovat nové automatismy, které jsou co nejméně slučitelné s hraním. Důležité je najít v životě rozměr nové smysluplnosti, která jedince naplňuje.⁸⁵

6.4 Terapie

Patologické hráčství nelze léčit jednotným způsobem, který by zaručoval vždy 100% výsledek uzdravení. Každý člověk je jiný, proto i výběr léčby musí být nastaven individuálně každému pacientovi. Jedním ze způsobů, který se v rámci léčby používá, je využití různých terapií.⁸⁶

Za zmínku stojí například psychodynamická terapie, která nachází příčinu gamblerství v častých ztrátách a deprivacích. V rámci této terapie je gamblerovi přikázáno, aby hrál několik hodin denně a zapisoval si své pocity o hře. Gambler, který projde touto terapií pak po mnoho dalších měsíců přestává hrát.⁸⁷

⁸⁴ VEROSTA, Petr. *Patologické hráčství: souhrn faktů a aktuální situace v České republice* [online]. 2012 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://adoc.pub/patologicke-hrastvi-souhrn-fakt-a-aktualni-situace-v-eske-re.html>. S. 12.

⁸⁵ Tamtéž

⁸⁶ ZAHRADNÍK, Petr. Patologické hráčství–psychodynamické aspekty v etiologii a ambulantní terapii. *Psychiatrie pro praxi* [online]. 2005 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://solen.cz/pdfs/psy/2005/02/08.pdf>. S. 89.

⁸⁷ VACEK, Jaroslav. Nelátkové závislosti–patologické hráčství. *Klinika adiktologie* [online]. 2009 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/file/404/patologicke-hracstvi.pdf>. S. 16.

Druhou terapií je behaviorální terapie, kde je patologické hráčství vnímáno jako naučené chování, které je iniciováno a udržováno pozitivním a negativním posilováním. U tohoto typu léčení se používají techniky relaxace, které by měly potlačit úzkost a následně snížit potřebu hraní.⁸⁸

Třetí, kognitivní terapie, je založena na úpravách kognitivní distorze, která je zde vnímána beze změny jako příčina gamlingu.⁸⁹

Další a možná nejvíce terapeuty osvědčenou terapií je kognitivně-behaviorální terapie, která zahrnuje techniky obou terapií z názvu, mezi které patří především sebezpozorování, kontrola stimulu, prevence odpovědi a prevence relapsů.⁹⁰

V rámci multimodální terapie vnikly léčebné programy kombinací více technik. Zde se uplatňuje individuální, rodinná a skupinová terapie, výchova, psychodrama, svépomocné skupiny a nácvik komunikační dovednosti. Úspěšnost léčby tímto způsobem je celkem vysoká, uvádí se 50–70 %. Její podstata závisí především na motivaci pacientů či schopnosti terapeutů pacienty dostatečně motivovat.⁹¹

Lehké zlepšení symptomů patologického hráčství bylo zjištěno po léčbě naltrexonem. Tato látka je podávána u farmakoterapie, avšak její užití není v našich podmínkách obvyklým postupem.⁹²

⁸⁸ VACEK, Jaroslav. Nelátkové závislosti–patologické hráčství. *Klinika adiktologie* [online]. 2009 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/file/404/patologicke-hracstvi.pdf>. S. 16.

⁸⁹ Tamtéž

⁹⁰ Tamtéž

⁹¹ Tamtéž

⁹² Tamtéž

7 Druhy hazardních her

Dle § 3 odst. 1 z. č. 186/2016 Sb. se hazardní hrou rozumí hra, sázka nebo los, do nichž sázející vloží sázku, jejíž návratnost se nezaručuje, a v nichž o výhře nebo prohře rozhoduje zcela nebo zčásti náhoda či neznámá okolnost.⁹³

Tento zákon upravuje následující druhy hazardních her:

- loterii,
- kursovou sázku,
- totalizátorovou hru,
- bingo,
- technickou hru,
- živou hru,
- tombolu,
- turnaj malého rozsahu.

Pro provozování kategorií a) až e) vydává „základní povolení“ Ministerstvo financí. Obec pak v případě živé hry, technické hry a binga vydává povolení k umístění herního prostoru (herna, kasino).

7.1 Loterie

Loterií se dle Zákonu o hazardních hrách rozumí:

- 1) **Loterie číselná** – u tohoto druhu loterie se předem neurčuje počet sázejících ani výše herní jistiny. Výše výhry je vypočítána podle počtu výherců a úhrnné výše sázek předem stanoveným podílem, popřípadě se stanoví násobkem sázky podle toho, jak z omezeného počtu čísel tažených při slosování uhodl sázející herním plánem určený počet tažených čísel.

⁹³ Zákon č. 186/2016 Sb., Zákon o hazardních hrách ve znění k 01.02.2022

2) Peněžítá a věcná loterie – u těchto druhů loterie je provozovatelem vydán určitý počet losů s pořadovými čísly a všechny losy jsou zahrnuty do slosování.

3) Okamžitá loterie – sázející se v tomto případě na vyznačené, až do doby koupě zakryté, části losu bezprostředně po jejím odkrytí dozví případnou výhru.⁹⁴

7.2 Kursová sázka

Jedná se o hazardní hru, při které výhru můžeme získat uhodnutím sportovního výsledku nebo uhodnutím události veřejné pozornosti. Výše výhry je přímo úměrná výhernímu poměru (kurzu), ve kterém byla sázka přijata.

Zvláštním typem kursových sázek jsou sázky LIVE, na které jsou sázky přijímány stejným způsobem, avšak přímo v průběhu konání sázkové příležitosti.⁹⁵

7.3 Totalizátorová hra

Výhra je u tohoto druhu hazardu podmíněna, stejně jako u kursových sázek, uhodnutím sázkové příležitosti. Výše výhry zde však není ovlivněna kurzem, nýbrž je závislá na poměru počtu výherců k celkové výši sázek a předem stanoveném podílu výher.⁹⁶

7.4 Bingo

V tomto případě je výhra podmíněna dosažením předem stanoveného vzorce na sázkovém tiketu, který sázející vyplní na základě postupného losování čísel, a při níž není předem určen počet sázejících ani výše herní jistiny.⁹⁷

⁹⁴ Zákon č. 186/2016 Sb., Zákon o hazardních hrách ve znění k 01.02.2022

⁹⁵ Tamtéž

⁹⁶ Tamtéž

⁹⁷ Tamtéž

7.5 Technická hra

Technická hra je hazardní hra provozovaná prostřednictvím technického zařízení přímo obsluhovaného sázejícím. Technickou hrou se rozumí zejména válcová hra, elektromechanická ruleta, elektromechanické kostky, elektronické pokerové stoly a E-hry. E-hry jsou druh technických her provozovaných na internetu. Technickým zařízením se v tomto případě rozumí server, ke kterému se sázející mohou kdykoli připojit a vytvářet sázky jeho prostřednictvím.⁹⁸

7.6 Živá hra

Při živé hře sázející hrají proti krupiérovi, nebo jeden proti druhému u hracích stolů, aniž by byl předem určen počet sázejících a výše sázky do jedné hry. Do této kategorie spadá především ruleta, karetní hry a kostky. Živou hru lze provozovat pouze v určeném herním prostoru, kterým se rozumí herna nebo kasino.⁹⁹

7.7 Tombola

Tombola je hazardní hra, u níž se výhry rozdělují na základě slosování, do kterého se zahrnou pouze prodané sázkové tikety. Tyto tikety lze prodávat a výhry vydávat pouze v den a na místě slosování.

Od roku 2017 je provozovatel tomboly s herní jistinou vyšší než 100 tis. Kč povinen tombolu ohlásit příslušné obci a zajistit účast notáře.¹⁰⁰

7.8 Turnaj malého rozsahu

Turnaj malého rozsahu je turnaj v karetní hře vyřazovacího typu, při němž je počet účastníků hazardní hry předem určen. Úhrnný vklad jednotlivého účastníka hazardní hry do jednoho turnaje nesmí převýšit 500 Kč za 24 hodin. Počet

⁹⁸ Zákon č. 186/2016 Sb., Zákon o hazardních hrách ve znění k 01.02.2022

⁹⁹ Tamtéž

¹⁰⁰ Tamtéž

účastníků hry je omezen na nejméně 3 a nejvýše na 90. I v tomto případě je provozovatel povinen ohlásit hazardní hru příslušné obci.¹⁰¹

¹⁰¹ Zákon č. 186/2016 Sb., Zákon o hazardních hrách ve znění k 01.02.2022

8 Gambling v kyberprostoru

Všechny výše jmenované druhy hazardních her lze provozovat v kamenné provozovně, tzv. *land-based*. Dnešní doba však přináší nové možnosti a provozovatelé hazardních her využívají ke své činnosti prostředí internetu. Klasické herní prostory jako kasino a herna se tak přesouvají do kyberprostoru, kde jsou hráčům dostupné 24 hodin denně.

Internetové hazardní hry se týkají řady sázkových a herních činností, které lze provozovat prostřednictvím počítačů, chytrých telefonů, tabletů a mnoha dalších. Díky technologickému pokroku a globální dostupnosti internetového připojení se usnadňuje přístup do online světa gamblingu. Nejedná se však o samostatný typ hazardních her. Jde především o přesunutí prostředí do kyberprostoru.¹⁰²

Hazardní hry prošly v posledních letech zásadními změnami. Tzv. *land-based* hraní postupně přechází do pozadí a na hlavní scénu se dostává hazardní hraní prostřednictvím internetu. Společně s touto změnou však přichází i nová rizika.

8.1 Rizika online gamblingu

Díky studování této problematiky a také díky vlastním hráčským zkušenostem jsem došel k závěru, že online hazardní hráčství v sobě skrývá několik nových rizik pro vznik patologického hráčství.

8.1.1 Neomezený přístup

Primárním rizikem hazardních her v kyberprostoru je jednoznačně jejich časová a místní neomezenost. Drtivá většina dospělé populace má dnes přístup k počítačovému zařízení, které je schopné připojení k internetu. Nemusí se nutně jednat o stolní počítač. K hazardnímu hraní vám dnes bohatě vystačí chytrý mobilní telefon, nebo například tablet. Na počítači se k hazardní hře můžete připojit pomocí internetového prohlížeče. Mobilní zařízení vám však nabídnou

¹⁰² GAINSBURY, Sally M. Online gambling addiction: the relationship between internet gambling and disordered gambling. *Current addiction reports* [online]. 2015 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s40429-015-0057-8>. S. 185-193.

ještě pohodlnější řešení v podobě aplikací, které obsahují množství sázkařských a herních příležitostí. Limitujícím faktorem by se mohlo jevit omezení internetových dat, jenže i to už se pomalu stává minulostí. V posledních letech se totiž setkáváme s nabídkou neomezených dat od telefonních operátorů a také s vysokou mírou pokrytí území veřejnými sítěmi wifi, jejichž využívání je bezplatné.¹⁰³

Na hraní v kamenných pobočkách si člověk musí vymezit čas, a navíc se do nich dopravit. To by v roce 2011 nebyl až takový problém, protože v tu dobu bylo na našem území více než 100 tisíc provozovatelů technické hry. O 10 let později se toto číslo snížilo na pouhých 42. Hráč internetových hazardních her však nemusí ztrácet čas dopravou do herny, připojit se totiž může například v restauraci, při cestě v hromadné dopravě, ve škole, v práci nebo třeba z pohodlí domova.¹⁰⁴

8.1.2 Soukromí

Na první pohled se soukromí nemusí zdát jako riziko pro vznik patologického hráčství. Opak je však pravdou. Když hráč navštěvuje kamennou pobočku, tak zde existuje možnost odhalení jeho hráčské závislosti. Hráč může být totiž spatřen někým z blízkých. I v případě online hazardních her může být hráč přistižen při činu, jenže vzhledem ke kompaktnosti mobilních zařízení je tato šance nízká. Závislost na online gamblingu lze mnohem snadněji skrýt před svým okolím. I v internetovém prostoru za sebou však zanecháváte určité stopy. Konkrétně se jedná o vaši historii prohlížení na internetovém prohlížeči. Historie lze ale během okamžiku manuálně smazat, nebo existuje varianta anonymního

¹⁰³ HUPKOVÁ, Ingrid. Internet a online závislosti. *Sociální prevence: Zdravie, zdravý životný štýl a vybrané sociálne a socialnopatologické javy* [online]. 2017 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Jaroslava-Kopcakova-2/publication/321027783_Aktivny_zivotny_styl_adolescentov/links/5a097d530f7e9b68229cff7f/Aktivny-zivotny-styl-adolescentov.pdf#page=27. S. 28.

¹⁰⁴ MRAVČÍK, Viktor, et al. *Zpráva o hazardním hraní v České republice 2021*. 2., upravené vydání. Praha: Úřad vlády České republiky [online]. 2021 [cit. 08.03.2022]. Dostupné z: https://www.hazardni-hrani.cz/data/obj_files/11717/685/VZ%20hazard%202021_web_fin_fin.pdf. S. 31.

okna, které maže historii automaticky a hráč se tak nemusí bát odhalení osobou používající stejné zařízení.¹⁰⁵

Samotní poskytovatelé pak nabízejí určitý aspekt soukromí pro své zákazníky. Jedná se o virtuální přezdívky. Hráč si již během registrace může vytvořit jmenovku, pod kterou se následně prezentuje v online sázkařském prostředí. Nikdo z ostatních návštěvníků stránek tak nemá možnost odhalení totožnosti hráče. Právě odhalení hráčské závislosti někým z hráčových blízkých může být prvním impulzem pro léčbu.

8.1.3 Použití virtuální měny

Hráč si pro možnost sázení musí vložit na svoje konto peníze. To lze učinit pomocí převodu peněz na účet, nebo za použití platební karty. Hráč přichází o kontakt s hmatatelnými penězi a je tak ochoten utracet více. Větší sázené obnosy se jeví jako pouhé číslo. Na rozdíl od kamenných poboček má hráč dostupné veškeré své bankovní finance a cesta za výběrem hotovosti z bankomatu se zde rovná pouhému kliknutí.¹⁰⁶

Někteří provozovatelé online hazardních sázek převádí peněžní vklady z českých korun na virtuální tokeny. V tomto případě se často 1 Kč nerovná 1 virtuálnímu tokenu, ale například 0,001 tokenu. Díky tomu hráč často ztrácí přehled o vsazených částkách.

8.1.4 Rozmanitost herních možností

Kamenné herny nabízejí jen omezené množství herních možností. Konkrétně herní automaty se v hernách vyskytují v malém množství a často nesou známky opotřebení a nejeví se tak pro hráče lákavé. Na internetu jsou možnosti

¹⁰⁵ ZÁRUBA, David. *Patologické hráčství a rizika internet gamblingu* [online]. Pardubice, 2016 [cit. 2022-03-08]. Diplomová práce. Univerzita Pardubice. Dostupné z: https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/69164/ZarubaD_PatologickeHracstvi_ME_2016.PDF?sequence=1. S. 46.

¹⁰⁶ ZÁRUBA, David. *Patologické hráčství a rizika internet gamblingu* [online]. Pardubice, 2016 [cit. 2022-03-08]. Diplomová práce. Univerzita Pardubice. Dostupné z: https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/69164/ZarubaD_PatologickeHracstvi_ME_2016.PDF?sequence=1. S. 47.

provozovatelů prakticky neomezené a oni tak mohou vytvářet i tisíce designů pro online herní automaty. Provozní náklady jsou totiž oproti *land-based* pobočce minimální. Hráč v případě prohry na jednom z automatů může ihned přejít na jiný, který v něm evokuje iluzi nové výherní šance.

8.1.5 „Free verze“ her

Téměř všechny online kasina nabízejí možnost bezplatného vyzkoušení jejich herních automatů, rulet a dalších her. V tomto případě jsou však šance výhry mnohonásobně vyšší a vzbuzují v hráči vidinu snadného zisku. Ihned po přepnutí do placené verze se šance na výhru snižují a jsou nastaveny ve prospěch provozovatele.¹⁰⁷

Tato rizika společně s jednoduchou a rychlou formou registrace k hraní online hazardních her vytváří nebezpečné prostředí, které může vést k nárůstu patologického hráčství.

8.2 Provozovatelé online hazardních her

Množství kamenných poboček se snižuje a množství provozovatelů online hazardních her naopak narůstá. Ministerstvo vnitra se rozhodlo tento nárůst zastavit pomocí legislativy a zavedení licenční povinnosti na provoz online kasina, online sázkových kancelář či online pokerových heren.

Seznam online pokerových heren s licencí od Ministerstva financí ČR:

- Party Poker
- Synot Poker
- PokerStars¹⁰⁸

¹⁰⁷ MCCORMACK, Abby, Gillian W. SHORTER a Mark D. GRIFFITHS. An empirical study of gender differences in online gambling. *Journal of Gambling Studies* [online]. 2014 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10899-012-9341-x>. S. 76.

¹⁰⁸ JUREK, Kamil. Legální online kurzové sázení v Česku. *BetArena* [online]. 2022 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: https://www.betarena.cz/rubriky/sportovni-clanky/legalni-online-kurzove-sazeni-v-cesku_961.html

Seznam online kasin s licenci od Ministerstva financí ČR:

- Fortuna casino od roku 2017
- Tipsport casino od roku 2017
- Chance casino od roku 2017
- Sazka hry casino od roku 2017
- Synot Tip casino od roku 2017
- Betor casino od roku 2019
- Apollo Games od roku 2021¹⁰⁹

Seznam sázkových kanceláří a online pokeru s licenci od Ministerstva financí ČR:

- Fortuna
- Tipsport
- Chance
- Sazkabet
- Synot Tip¹¹⁰

Výše uvedení provozovatelé jsou ti, kteří disponují licenci a jejich provoz je tak v souladu se zákonem. Regulace internetového prostředí je však velice obtížná, a proto tam můžeme najít mnoho zahraničních nelegálních provozovatelů a také množství podvodných stránek, které hráčům ani v případě výhry nevyplácí jejich finance.¹¹¹

¹⁰⁹ JUREK, Kamil. Legální online kurzové sázení v Česku. *BetArena* [online]. 2022 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: https://www.betarena.cz/rubriky/sportovni-clanky/legalni-online-kurzove-sazeni-v-cesku_961.html

¹¹⁰ Tamtéž

¹¹¹ MALINOVÁ, Michaela. Nevyplacená výhra? – využijte tento užitečný postup i vy!. *Sazkové Kanceláře* [online]. 2021 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://www.sazkove-kancelare.com/jak-postupovat-pri-nevyplaceni-vyhry-z-hazardnich-her/>

9 Kriminalita v souvislosti s hazardní hrou

Patologické hráčství je rizikovým faktorem pro páchaní kriminality. V policejních statistikách však není hazardní hráčství považováno za motiv trestného činu. Ve statistikách nenalezneme ani záznamy o přímém vztahu nadměrného hráčství a kriminality.¹¹²

Kriminalitu v souvislosti s hazardním hraním můžeme rozdělit na primární a sekundární. Do kategorie primární kriminality se řadí přestupky a trestné činy, u kterých skutková podstata činu souvisí přímo s provozováním nebo hraním hazardních her. Sekundární kriminalitu páchají problémoví hráči především s cílem získání peněžních prostředků na hru či na jiné hrou vzniklé výdaje.¹¹³

9.1 Kriminalita páchána hráči

Projevy sekundární kriminality se u problémových hráčů vyskytují v okamžiku, kdy dojde k vyčerpání vlastních finančních prostředků potřebných na hru či pro uhrazení dluhů vzniklých hrou. Primárně se tedy jedná o:

- majetková kriminalita
- krádeže
- zpronevěra
- podvody
- neplacení výživného
- násilná trestná činnost¹¹⁴

Data týkající se sekundární kriminality u patologických hráčů nejsou systematicky evidovány žádným z orgánů vymáhajících právo. Tato data

¹¹² POSOVÁ, Jana. Patologické hráčství – Gambling II. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. Praha: Národní protidrogová centrála ÚOOZ S KP P ČR, 2008. ISSN 1211-8834. S. 16-19.

¹¹³ MRAVČÍK, Viktor, et al. *Zpráva o hazardním hraní v České republice 2021*. 2., upravené vydání. Praha: Úřad vlády České republiky [online]. 2021 [cit. 08.03.2022]. Dostupné z: https://www.hazardni-hrani.cz/data/obj_files/11717/685/VZ%20hazard%202021_web_fin_fin.pdf. S. 109-114.

¹¹⁴ NEŠPOR, Karel a Ladislav CSÉMY. Kolik je v České republice patologických hráčů. *Česká a slovenská psychiatrie* [online]. 2005 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: http://cspsychiatr.cz/dwnld/CSP_2005_8_433_435.pdf. S. 434.

a informace jsou nám však k dispozici díky Národnímu monitorovacímu středisku (NMS), Generálnímu ředitelství Vězeňské služby ČR a Probační a mediační službě (PMS). Například ze studie *Patologičtí hráči v léčbě*, realizovanou NMS v roce 2019, se můžeme dozvědět, že krádeže se někdy dopustilo 51 % hráčů v léčbě, podvodu 37 %, zpronevěry 33 % a loupeže 12 %. Tato kriminální činnost tvořila 8 % zdrojů příjmů v posledních 12 měsících před vstupem do léčby.¹¹⁵

Důkazy o souvislosti mezi hraním hazardních her a kriminalitou nalezneme i ve výsledcích dotazníkové studie NMS ve spolupráci s Vězeňskou službou z roku 2020. 40 % respondentů mělo v posledních 12 měsících před nástupem zkušenosti s hazardní hrou. Více než polovina těchto respondentů vykonávala trest odnětí svobody z důvodu spáchání majetkové trestné činnosti. Z výpovědi odsouzených zjišťujeme, že kriminality se přímo kvůli hazardnímu hraní v životě dopustilo 20,4 % odsouzených.¹¹⁶

Údaje z informačního systému Probační a mediační služby z roku 2020 poskytují informace o 63 případech, ve kterých bylo u klientů PMS zjištěno hraní hazardních her a ve 49 případech soud uložil omezení zdržet se hraní. Jedná se o několikanásobný nárůst od roku 2015.¹¹⁷

9.2 Kriminalita páchaná provozovateli hazardních her

Kriminalita ve spojitosti s hazardní hrou může být provozována i ze strany provozovatele hazardních her. V tomto případě se jedná především o:

- úplatkářství
- korupční jednání
- klientelismus
- legalizace výnosů z trestné činnosti

¹¹⁵ MRAVČÍK, Viktor, et al. *Zpráva o hazardním hraní v České republice 2021*. 2., upravené vydání. Praha: Úřad vlády České republiky [online]. 2021 [cit. 08.03.2022]. Dostupné z: https://www.hazardni-hrani.cz/data/obj_files/11717/685/VZ%20hazard%202021_web_fin_fin.pdf. S. 114.

¹¹⁶ Tamtéž, S. 115.

¹¹⁷ Tamtéž

- neoprávněný provoz hazardních her
- podvod
- umožňování hry osobě mladší 18 let.¹¹⁸

Dozor nad provozováním *land-based* hazardních her v ČR provádí Celní správa ČR a Ministerstvo financí ČR. Celní správa v roce 2020 provedla přes 750 kontrol provozování hazardních her, během kterých bylo zjištěno 500 porušení Zákona o hazardních hrách. Dále bylo zajištěno 770 nelegálně provozovaných technických her (automatů). V roce 2020 byly za porušení zákona provozovatelům *land-based* hazardních her uloženy pokuty v souhrnné výši 37,5 mil. Kč.¹¹⁹

Zákon však není porušován pouze v *land-based* hernách, ale také ve virtuálním prostředí prostřednictvím on-line her. V roce 2020 Celní správa ČR evidovala 151 stránek s podezřením na nelegální provozování hazardních her. Z 36 prověřených stránek byl u 21 nalezen rozpor se Zákonem o hazardních hrách. U 20 internetových stránek byl podnět postoupen na Ministerstvo financí.¹²⁰

Ministerstvo financí disponuje pravomocí zapsat tyto stránky na seznam internetových stránek s nepovolenými on-line hazardními hrami. Pro poskytovatele internetového připojení následně vzniká povinnost zamezit přístupu na tyto stránky. V případě, že jsou na stránkách uvedeny platební účty poskytovatele hazardních her, pak vzniká povinnost poskytovatelům platebních služeb, kteří musí zamezit platebním transakcím těchto účtů. V roce 2020 byly za porušení zákona provozovatelům on-line hazardních her uloženy pokuty v souhrnné výši 197 mil. Kč.¹²¹

¹¹⁸ VEJROSTA, Petr a Petr VEROSTA. *F63.0 (MKN - 10): Patologické hráčství* [online]. 2010 [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <http://www.osbrneni.cz/wp-content/uploads/2012/04/F63-0-Patologicke-hracstvi.pdf>. S. 17.

¹¹⁹ MRAVČÍK, Viktor, et al. *Zpráva o hazardním hraní v České republice 2021. 2.*, upravené vydání. Praha: Úřad vlády České republiky [online]. 2021 [cit. 08.03.2022]. Dostupné z: https://www.hazardni-hrani.cz/data/obj_files/11717/685/VZ%20hazard%202021_web_fin_fin.pdf. S. 12.

¹²⁰ Tamtéž, S. 13.

¹²¹ Tamtéž, S. 111.

Všeobecně lze tedy pachatele vykonávající trestnou činnost v souvislosti s hazardní hrou rozdělit do několika skupin:

- 1) Patologičtí hráči, kteří páchají trestnou činnost jako zdroj financování hry.
- 2) Osoby nelegálně provozující hazardní hry.
- 3) Osoby, které se legálně podílejí na provozování hazardních her, a které toho zneužívají pro trestnou činnost krádeže, krácení zisku a zpronevěry. Jedná se především o krupiéry, pracovníky heren, kasin a ostatních herních zařízení.
- 4) Osoby, které zneužívají návykovou chorobu hráčů pro vlastní zisk. Do této kategorie patří lichva, vydírání, prostituce a pohlavní zneužívání.
- 5) Osoby podílející se na organizované kriminalitě související s provozováním hazardních her.¹²²

¹²² POSOVÁ, Jana. Patologické hráčství – Gambling II. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. Praha: Národní protidrogová centrála ÚOOZ S KP P ČR, 2008. ISSN 1211-8834. S. 16-19.

10 Případová studie

Tato kapitola má za cíl porovnat teorii této tematiky se životními zkušenostmi reálných osob. Formou rozhovorů jsem měl možnost nahlédnout na problematiku patologického hráčství ze strany samotného hráče, jeho partnerky a také jejich potomka.

10.1 Metoda získávání a zpracování dat

Informace byly získávány pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Struktura byla určena předem připravenými otázkami, se kterými byli respondenti před zahájením seznámení. Zároveň byli účastníci seznámeni s tím, že jsou rozhovory nahrávány na mobilní telefon a budou zveřejněny v mé práci. Všichni respondenti mi dali souhlas se zpracováním a zveřejněním odpovědí pro účely této práce. Rozhovory probíhali v prostředí domova respondentů, aby byla zaručena diskrétnost. Každá z osob byla dotazována bez přítomnosti ostatních respondentů.

Zvukové nahrávky rozhovorů byly doslovně přepsány a nacházejí se v přílohách této práce.

10.2 Respondenti

Během hledání vhodných zdrojů pro svou práci jsem se seznámil s již vyléčeným patologickým hráčem, který souhlasil s poskytnutím rozhovoru. Při studiu gamblerské problematiky jsem si uvědomil, že patologické hráčství nemá negativní dopady pouze na hráče samotného, ale často zasahuje i jeho rodinu a blízké okolí. Z tohoto důvodu jsem se rozhodl o rozhovor požádat i jeho manželku a syna, kteří s tím taktéž souhlasili. Celá rodina si přála zůstat v anonymitě. Jejich přání zcela respektuji a v mé práci jsou proto pro dotazované použita smyšlená jména.

První respondent

Jako první na mé otázky odpovídal 53letý Karel, který žije se svou ženou a synem v Hradci Králové. Je to vysokoškolsky vzdělaný podnikatel. Jedná se o vyléčeného patologického hráče. Karel se k hraní hazardních her dostal už během studií na vysoké škole. Nejprve se však jednalo pouze o karetní večery s přáteli, kde se hrálo o peníze v řádech jednotek korun. Během studia se Karel seznámil se svou manželkou. Krátce po zdárném vystudování si Karel našel práci a později založil vlastní firmu. Během let se firma ocitla v tíživé situaci a Karel nacházel útěchu v alkoholu. Pravidelně navštěvoval podnik, který byl tvořen ze dvou částí, z nichž jedna byla herna s automaty. Nikdy prý neměl nutkání automaty zkoušet, ale nechal se zlákat přítelem, který mu vyprávěl o svých výhrách a požitku ze hry. Ze začátku se i jemu dařilo a on tak našel ve hře zálibu. Automaty jsou však nastaveny v neprospěch hráče, což se v dlouhodobém hledisku začalo projevovat na finančních zdrojích Karla. Jeho bilance bylo totiž jednoznačně záporná.

Doma docházelo mezi manžely k častým hádkám, protože Karel netrávil dostatek času doma a nestaral se o svého syna. Vracel se pravidelně pod vlivem alkoholu. Situace však eskalovala, když Karel prohrál rodinné finanční rezervy.

Karel naštěstí patří k těm, kteří si svou situaci uvědomili relativně včas a rozhodl se za pomoci rodiny a odborníků zbavit své závislosti. Pravidelně začal docházet k ambulantnímu psychologovi a dnes je již dlouhé roky „čistý“. Karel přestal s hazardním hrou i pitím alkoholu.

Druhý respondent

Druhým respondentem, který odpovídal na mé dotazy, byla Hana, které je 45 let. Jedná se o manželku Karla, která si s ním prošla všemi fázemi závislosti i léčby patologického hráčství. Manželé jsou už 15 let. I Hana je vysokoškolsky vzdělaná a nyní pracuje s Karlem v jejich společné firmě.

Hana si dlouho nepřiznávala, že by se u Karla mohlo jednat o závislost. Po čase, kdy se domů vracel Karel pravidelně opilý, si uvědomovala, že je něco

v nepořádku. Nastaly hádky a milné domněnky. Karel se vracel domů pozdě v noci a někdy až v ranních hodinách. Až po několika měsících se Hana dozvěděla, že Karel kromě pravidelné sklenky s kamarády podlehl i gamblingu, když prohrál rodinné finanční rezervy.

Hana požadovala vysvětlení a Karel se jí svěřil se svými problémy. Přiznal se, že sám neví, jak situaci vyřešit a požádal ji o pomoc. Společně začali pracovat na východisku. Hana díky svým známostem domluvila Karlovi schůzku u psychologa, na kterou však Karel z počátku odmítal jít. Styděl se za své problémy a byl přesvědčen, že to zvládnou bez cizí pomoci. Hana musela zakročit a dala Karlovi ultimátum „buď se půjdeš léčit nebo s Michalem odejdeme“. To byl pro Karla dostatečný motiv pro začátek své léčby.

Na rady psychologa převzala Hana veškerou rodinnou finanční zodpovědnost. Do teď má pod kontrolou veškeré bankovní účty a pravidelně kontroluje Karlovy výdaje. Hana se stala i spolumajitelem Karlovy firmy.

Třetí respondent

Posledním respondentem byl 18letý Michal, syn prvních dvou respondentů a student maturitního ročníku. Michal z počátku tvrdil, že si mnoho z doby, kdy byl jeho otec závislý na hře, nepamatuje. Na otázky odpovídal stroze, ale na konci rozhovoru se rozpovídal, a nakonec se jednalo o nejdelší ze tří rozhovorů, protože projevil zájem o problematiku a zajímal se o mou práci, aby lépe pochopil Karlovu situaci.

10.3 Porovnání odpovědí

1. Počátek závislosti

Karel dlouho nepovažoval své hraní za problémové. Naopak šlo o formu odreagování a mluvil o hazardu jako o neškodné zábavě. Zlom přišel podle něho ve chvíli, kdy si uvědomil, že nedokáže hře odolat. Snažil se přestat s pitím alkoholu, ale ani to nestačilo. Jako závislost svůj problém dokázal identifikovat až u psychologa.

Hana přiznala, že si Karlovu závislost nechtěla z počátku připustit, protože se snažila dostat firmu zpátky do běžného chodu a zároveň si najít čas na výchovu syna. Dlouho ho omlouvala před zbytkem rodiny a přáteli, kteří si začali Karlova problému všímat. Zlom přišel ve chvíli, kdy Karel prohrál finanční rezervu rodiny a sám si přiznal, že musí svůj problém s hazardní hrou začít řešit.

Michal si díky svému věku neuvědomoval vážnost situace, ale vzpomíná si, že Karel v tu dobu nebýval často doma.

2. Dopady hazardního hraní

Karel nejvíce pocítil sociální dopady jeho hráčské závislosti. Většina přátel se od něho v tu dobu distancovala. Naopak od manželky se snažil distancovat on, protože se styděl za své jednání. Nejvíce si však vyčítá, že se díky hře připravil o dětství svého syna. Negativně v tu dobu působilo hraní i na jeho profesní život, což vyústilo ve velké finanční problémy, ze kterých se firma dostávala ještě po Karlově úspěšné léčbě. Karel svou celkovou zápornou bilanci odhaduje na 700 tis. Kč.

Hana a Karel se ve svých odpovědích shodli na finančních a sociálních dopadech. Hana však navíc jmenovala zdravotní problémy, které se v tu dobu u Karla začaly projevovat. Mezi fyzické dopady patřila především bolest zad a kolen. Karel přestal sportovat a velikou většinu dne a někdy i noci trávil sezením. Hazardní hraní však nemělo dopad pouze na fyzickou stránku, ale také na jeho psychické zdraví. Za příčinu Karlových psychických problémů Hana považuje především nedostatečný spánkový režim a vysokou míru stresu. Karel začal být velice náladový a vznětlivý, což často ústilo v hádky. Negativní dopad na psychickém zdraví pocítila i Hana, která pro udržení chodu rodiny a firmy musela obětovat většinu svých sil.

Podle Michala Karel netrávil v době své závislosti doma prakticky žádný čas. Michal někdy Karla dokonce neviděl celé dny, protože se Karel vracel domů až pozdě v noci a v době, kdy Michal odcházel do školy, Karel většinou ještě spal. Michal si dodnes pamatuje, že byl svědkem několika hádek mezi rodiči a obával se, že on je důvodem těchto sporů.

3. Léčba

Tak jako většina hráčů, se i Karel pro léčbu rozhodl až ve chvíli, kdy jeho problém skutečně eskaloval a už nebyl schopen svou závislost dále utajovat před rodinou. Hana se v této situaci zachovala svědomitě a Karla motivovala k léčbě. Karel byl nerozvážný, a proto ho k psychologovi musela objednat ona. Bylo zapotřebí, aby dohlížela i na jeho pravidelnou docházku na sezení.

Důležitou součástí léčby a zároveň prevencí proti relapsu bylo vytvoření denního harmonogramu, podle kterého se Karel musel na doporučení psychologa řídit. Harmonogram měl za cíl Karla zaměstnat na tolik, aby zamezil nutkavému pocitu na hraní. Kromě toho psycholog manželům také poradil přenesení veškeré finanční zodpovědnosti na Hanu, aby měla přehled nad Karlovými výdaji.

Jedním z faktorů pro znovuzískání důvěry v partnerském a rodinném vztahu bylo nalezení společné záliby. Náplní rodinného volného času se stal mimo jiné, například, geocaching.

Karel k psychologovi docházel v prvním měsíci léčby dvakrát týdně. Karlův stav se zlepšil a postupně se četnost společných sezení snižovala. Spolupráce s psychologem byla ukončena po třech letech a od zahájení léčby.

4. Aktuální stav

Karel o sobě dnes už mluví jako o „ex hráči“, považuje se za vyléčeného a už dlouhé roky neměl nutkání na hazardní hru. Dokázal si znovu získat důvěru své ženy a vrátit do jejich vztahu intimitu. S rodinou tráví spoustu volného času a snaží se jim věnovat co nejvíce své pozornosti. Opět se aktivně věnuje sportu a našel si nové záliby, které ho naplňují. I profesní roli zastává zodpovědně, což má pozitivní dopady na jejich firmu.

Hana je na Karla pyšná a je vděčná, že Karlovu závislost společně zvládli překonat. Karel má opět volný přístup k veškerým rodinným i firemním financím a nemusí být pod dohledem Hany. Hana považuje Karla za zodpovědného manžela, otce i vedoucího firmy.

Karel se Michala snaží chránit před aktivitami, které by mohly vést ke vzniku závislosti. Michal toto jednání občas považuje za přehnané. Otce si však váží a je rád, že mají mnoho společných zájmů.

5. Shrnutí

Otázky případové studie se zaměřovaly především na vznik závislosti, její negativní dopady, léčbu a na aktuální stav života respondentů. Informace zjištěné z rozhovorů se shodují s poznatky obsaženými v této bakalářské práci, např.: negativní dopady na rodinu, fyzický a psychický stav hráče, finanční dopady, důležitost prevence proti relapsu a důležitost léčby pod vedením odborníků.

Závěr

V této práci bylo na patologické hráčství nahlíženo jako na návykovou a impulzivní poruchu, která se stala tichým celosvětovým problémem společnosti dnešní doby. Mým cílem bylo popsat problematiku patologického hráčství a následně ji srovnat s výsledky případové studie, která odráží reálný příběh patologického hráče v 21. stol.

Je důležité si uvědomit, že se nejedná o nový fenomén. Hazardní hra nás provází už mnohá staletí. Proto byla první kapitola věnována právě historii gamblingu. V této kapitole se nám ukázala síla hazardní hry a její vliv na lidstvo. Hráči si v průběhu staletí vždy dokázali najít cestu k hazardu i přes různé zákazy a nařízení.

Následující kapitola byla výchozí pro pochopení tématu práce, neboť se zabývala definicí patologického hráčství, jeho klasifikací a odlišností od provozování občasných hazardních her. Dále byl vysvětlen pojem *craving*, který závislost doprovází od úplného začátku. Zjištěna byla také souvislost s některými dalšími diagnózami.

Následující část byla věnována příčinám samotného vzniku závislosti. Zde je upozorněno na to, že ne každý jedinec oddávající se hazardnímu hraní spadá hned do kategorie patologického hráče. Rozlišujeme tedy rekreační hráče od patologických. Pokud hráč ztrácí kontrolu nad svým chováním, uvědoměle přehlíží negativní následky a přetrvává v intenzivním hraní, je gamblerstvím pravděpodobně polapen. Tato kapitola popisovala též tři stádia rozvoje závislosti, skrz která hráč postupně prochází a také zde byly vyjmenovány nejčastější oběti gamblingu. Z čehož můžeme soudit, že obětí gamblingu se může stát opravdu každý z nás.

Jakým způsobem může patologické hráčství ovlivnit finanční, sociální i zdravotní situaci hráče je popsáno v další kapitole. Když hráč ztratí sebekontrolu a potřeba hry a anticipované výhry se stává osobní dominantou, objevují se postupně negativní dopady, které pocítí nejen samotný gambler, ale většinou i jemu blízcí.

Pro snížení dopadů negativních aspektů vznikajících hraním či dokonce předejití samotného vzniku závislosti na hraní může pomoci konkrétní prevence, která tak v případě návykových závislostí sehrává velmi důležitou roli. Proto byla prevence vymezena celá kapitola. Z této kapitoly vyplývá, jak důležité je, aby si společnost uvědomovala míru škodlivosti hazardní hry, protože pouze pak může být prevence patologického hráčství účinná.

V případě, kdy selže prevence a z hazardního hráče se stane hráč patologický, tak je nutné, aby co nejdříve započala léčba. V další kapitole jsem se tedy věnoval různým druhům účinné léčby a konkrétně tomu, co tyto druhy odborné pomoci obnáší. Z toho vychází, že tato impulzivní porucha je léčitelná, ale nutným faktorem je hráčova iniciativa pro zahájení léčby a jeho následná odhodlanost.

V dalších dvou kapitolách byly vyjmenovány různé druhy hazardních her, z nichž největší pozornost byla věnována online hazardním hrám, které jsou aktuálně nejrozšířenější a jejich popularita stále stoupá. Hazardní hry v kyberprostoru přináší do 21. stol. mnoho nových rizik pro vznik patologického hráčství. Díky snadnému přístupu k internetu jsou ohroženy i mladší generace, než jak tomu bylo u *land-based* heren.

Ve vztahu k mému studijnímu oboru bylo žádoucí, abych do své práce zařadil i souvislost kriminality s hazardní hrou. V policejních statistikách není hazardní hráčství považováno za motiv trestného činu. Z několika literárních zdrojů jsem však byl schopen nalézt dostatečné množství důkazů potvrzujících souvislost mezi hraním hazardních her a kriminalitou.

K naplnění cílů mé práce došlo především díky poslední kapitole, která byla věnována případové studii. Tato studie byla vypracována na základě tří rozhovorů, které mi byly poskytnuty od bývalého patologického hráče, jeho manželky a syna. Otázky byly předem vytvořeny na základě osnovy této práce a měly za úkol získat náhled na různé aspekty týkající se života hráče a jeho blízkých v 21. stol.

Výsledky této studie nelze generalizovat, protože se jedná pouze o jednu rodinu. I přesto informace zjištěné z rozhovorů potvrzují některé poznatky jednotlivých kapitol této práce. Především se jedná o kapitoly, které popisují negativní dopady na rodinu, fyzický a psychický stav hráče a finanční dopady. Ze studie byla také patrna důležitost prevence relapsu, které bylo docíleno vypracováním a dodržováním denního harmonogramu hráče. Odpovědi respondentů se také shodly nad důležitostí léčby pod vedením odborníků.

Díky této studii jsem došel k závěru, že hazardní hra může v krajním případě vést až k destrukci osobnosti hráče, rozpadu rodiny, ztrátě zaměstnání a přátel. Proto za nejdůležitější téma považuji prevenci. Osobně si myslím, že problematika hráčství není dostatečně diskutována a do budoucna bych rád doporučil vypracování souhrnného preventivního plánu cíleného na zamezení vzniku patologického hráčství. Jeho účelem by bylo informovat společnost, která je neustále vystavována reklamní propagací hazardních her, o negativních aspektech doprovázejících hazardní hru.

Seznam použité literatury a dalších pramenů informací

Monografie:

- [1] DÁVIDOVÁ, Michaela. *Patologické hráčství: výskyt, diagnostika, léčba, komplexní pohled na problematiku*. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-247-2758-5.
- [2] KALINA, Kamil. *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1411-0.
- [3] KRAUS, Blahoslav, Jolana HRONCOVÁ a kol. *Sociální patologie. 2.vydání*. Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2010. ISBN 978-80-7435-080-1.
- [4] LEA, Stephen E. *Psychologie ekonomického chování. 1. vyd.* Praha: Grada, 1994. ISBN 80-856-2393-5.
- [5] NEŠPOR, Karel. *Hazardní hra jako nemoc*. Praha: NCPZ, 1994. ISBN 80-86008-18-5.
- [6] NEŠPOR, Karel a Ladislav CSÉMY. *Léčba a prevence závislostí*. Praha: Psychiatrické centrum, 1996. ISBN 80-85121-522.
- [7] NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost. 4. aktualizované vydání*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-908-8.
- [8] POSOVÁ, Jana. *Patologické hráčství – Gambling II. Bulletin Národní protidrogové centrály*. Praha: Národní protidrogová centrála ÚOOZ S KP P ČR, 2008. ISSN 1211-8834.
- [9] PRUNNER, Pavel. *Gamblerství aneb Ztráta svobody*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-452-7.
- [10] PRUNNER, Pavel. *Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-074-1.

[11] SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava, Blahoslav KRAUS a Václav BĚLÍK. *Sociální patologie a prevence pro studenty učitelských oborů*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2017. ISBN 978-80-7435-686-5.

[12] VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-414-4.

Internetové zdroje:

[1] BARMAKI, Reza. Gambling as a social problem: On the social conditions of gambling in Canada. *Journal of Youth Studies* [online]. 2010 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13676260903173470>

[2] FIEDOR, David. *Regionálně-geografická diference hazardu v ČR* [online]. Brno, 2017 [cit. 2022-03-13]. Disertační práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/jf9oc/Fiedor_disertacni_prace_final.pdf.

[3] GAINSBURY, Sally M. Online gambling addiction: the relationship between internet gambling and disordered gambling. *Current addiction reports* [online]. 2015 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s40429-015-0057-8>

[4] *Gambling nebo patologické (problémové) hráčství – Prev-Centrum*. Prev-Centrum – Pomáháme s řešením obtížných životních situací [online]. 2017 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/gambling-nebo-patologicke-problemove-hracstvi/>

[5] HEJMALÍČKOVÁ, Alena. *Sociální aspekty gamblerství* [online]. Brno, 2009 [cit. 2022-03-08]. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce PaedDr. Anna Lunerová. Dostupné z: <http://digilib.k.utb.cz/handle/10563/8788>.

[6] HÉLOVÁ, Lucie. *Porovnání kvality života léčených a neléčených gamblerů – kvantitativní metodou* [online]. Praha, 2015 [cit. 2022-03-04]. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Mgr. Jaroslav Vacek. Dostupné z:

https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/62776/BPTX_2013_1_11110_B02036_377051_0_164600.pdf?sequence=1&isAllowed=y&fbclid=IwAR0fPaTosZgu1aZ9LRKbLWAwJ871c947PVYfAQ9ILZmIxmppbB3in9_egM.

[7] HOFERKOVÁ, Stanislava, Blahoslav KRAUS a Václav BĚLÍK. *Sociální patologie a prevence pro studenty učitelských oborů* [online]. 2017 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://www.uhk.cz/file/edee/pedagogicka-fakulta/pdf/pracoviste-fakulty/katedra-socialni-patologie-a-sociologie/dokumenty/publikace-ke-stazeni/socialni-patologie-a-prevence-pro-studenty-ucitelskych-oboru.pdf>

[8] HORÁČEK, Michal. *Habitus hazardního hráče: Etnografická rekonstrukce radikální alternativy v období reálného socialismu* [online]. Praha, 2011 [cit. 2022-03-13]. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Mgr. Yasar Abu Ghosh, Ph.D. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/47239/140007169.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

[9] HUPKOVÁ, Ingrid. Internet a online závislosti. *Sociálna prevencia: Zdravie, zdravý životný štýl a vybrané sociálne a socialnopatologické javy* [online]. 2017 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Jaroslava-Kopcakova-2/publication/321027783_Aktivny_zivotny_styl_adolescentov/links/5a097d530f7e9b68229cff7f/Aktivny-zivotny-styl-adolescentov.pdf#page=27

[10] JUREK, Kamil. Legální online kurzové sázení v Česku. *BetArena* [online]. 2022 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: https://www.betarena.cz/rubriky/sportovni-clanky/legalni-online-kurzove-sazeni-v-cesku_961.html

[11] MALINOVÁ, Michaela. Nevyplacená výhra? – využijte tento užitečný postup i vy!. *Sazkové Kanceláře* [online]. 2021 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://www.sazkove-kancelare.com/jak-postupovat-pri-nevyplaceni-vyhry-z-hazardnich-her/>

- [12] MCCORMACK, Abby, Gillian W. SHORTER a Mark D. GRIFFITHS. An empirical study of gender differences in online gambling. *Journal of Gambling Studies* [online]. 2014 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10899-012-9341-x>
- [13] MOREYRA, Paula, et al. Review of the phenomenology, etiology and treatment of pathological gambling. *German Journal of Psychiatry* [online]. 2000 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/313162021_Review_of_the_phenomenology_etiology_and_treatment_of_pathological_gambling
- [14] MRAVČÍK, Viktor, et al. *Zpráva o hazardním hraní v České republice 2021*. 2., upravené vydání. Praha: Úřad vlády České republiky [online]. 2021 [cit. 08.03.2022]. Dostupné z: https://www.hazardni-hrani.cz/data/obj_files/11717/685/VZ%20hazard%202021_web_fin_fin.pdf
- [15] NECHANICKÝ, Jiří. Historie hazardu: Příběh plný zákazů i konečné legalizace. *EpochaPlus* [online]. 2020 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://epochaplus.cz/historie-hazardu-pribeh-plny-zakazu-i-konecne-legalizace/>
- [16] NEŠPOR, Karel a Ladislav CSÉMY. Bažení (craving). Společný rys mnoha závislostí a jeho zvládání. Praha: Sportpropag [online]. 1999 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1441/podzim2009/RV2BP_5NC/craving.pdf
- [17] NEŠPOR, Karel a Ladislav CSÉMY. Kolik je v České republice patologických hráčů. *Česká a slovenská psychiatrie* [online]. 2005 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: http://cspsychiatr.cz/dwnld/CSP_2005_8_433_435.pdf
- [18] NEŠPOR, Karel. *Už jsem prohrál dost: příručka pro ty, kdo mají problém s hazardní hrou, kdo chtějí takovým lidem pomáhat, kdo chtějí problémům s hazardní hrou předcházet*. Praha: Sportpropag [online]. 2006 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://docs.google.com/document/d/1hQ12L2nRew48U5vmQZgjBZtmeVla7dRw1GO1-OmX3Hk/edit?pli=1#!>

- [19] ROZNEROVÁ, Tereza. *Hazardní hráčství a jeho dopady – kvalitativní výzkum patologických hráčů*. [online]. Praha, 2013 [cit. 2022-03-08]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce MUDr. Viktor Mravčík, Ph.D. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/54261/DPTX_2012_1_11110_0_365154_0_132974.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- [20] SVĚTOVÁ ZDRAVOTNICKÁ ORGANIZACE, *MKN-10: Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: desátá revize. 2. Aktualizované vydání* [online]. 2008 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F63>
- [21] ŠERÝ, Omar, et al. Patologické hráčství. *Psychiatrie pro praxi* [online]. 2001 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://www.solen.cz/pdfs/psy/2001/04/05.pdf>
- [22] VACEK, Jaroslav. Nelátkové závislosti–patologické hráčství. *Klinika adiktologie* [online]. 2009 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/file/404/patologicke-hracstvi.pdf>
- [23] VEJROSTA, Petr a Petr VEROSTA. *F63.0 (MKN - 10): Patologické hráčství* [online]. 2010 [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <http://www.osbrneni.cz/wp-content/uploads/2012/04/F63-0-Patologicke-hracstvi.pdf>
- [24] VEROSTA, Petr. *Patologické hráčství: souhrn faktů a aktuální situace v České republice* [online]. 2012 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://adoc.pub/patologicke-hrastvi-souhrn-fakt-a-aktualni-situace-v-eske-re.html>
- [25] WIEBE, Jamie a Brian J. COX. A profile of Canadian adults seeking treatment for gambling problems and comparisons with adults entering an alcohol treatment program. *The Canadian Journal of Psychiatry* [online]. 2001 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/070674370104600506>
- [26] ZAHRADNÍK, Petr. Patologické hráčství–psychodynamické aspekty v etiologii a ambulantní terapii. *Psychiatrie pro praxi* [online]. 2005 [cit. 08.12.2021]. Dostupné z: <https://solen.cz/pdfs/psy/2005/02/08.pdf>

[27] ZÁRUBA, David. *Patologické hráčství a rizika internet gamblingu* [online]. Pardubice, 2016 [cit. 2022-03-08]. Diplomová práce. Univerzita Pardubice. Dostupné z: https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/69164/ZarubaD_PatologickeHracstvi_ME_2016.PDF?sequence=1.

Zákonná úprava:

[1] Zákon č. 186/2016 Sb., Zákon o hazardních hrách ve znění k 01.02.2022

Příloha

Příloha 1: Rozhovor č. 1

Respondent: muž, 53 let, podnikatel, dosažené vysokoškolské vzdělání, vyléčený patologický hráč

Kdy jste poprvé přišel do kontaktu s hazardní hrou?

„Nevím, jestli se to dá počítat za hazardní hru, ale na vysoké jsme chodili docela často se spolužáky hrát karty o drobáky. K automatu jsem sedl až o hodně let později.“

Co vás k vedlo k hazardnímu hraní?

„Na vysoké šlo jen o večerní zábavu s kamarády, ale k automatům jsem se dostal v hospodě. Tam jsem začal chodit často na pivo, protože se nám v tu dobu moc nedařilo ve firmě a já nevěděl, jak to vyřešit. Nikdy mě hraní automatů moc nelákalo, ale podlehl jsem přesvědčování a zkusil jsem to s kámošem a od té doby to šlo z kopce.“

Kdy jste si uvědomil, že jste si na hře vytvořil závislost?

„Dlouho jsem hrál automaty, jen tak, abych se něčím odreagoval, takže jsem to jako problém neviděl. Časem jsem ale začal prohrávat dost peněz a říkal jsem si, že bych s tím měl přestat. Dokonce jsem kvůli tomu přestal na chvíli i pít, ale nešlo to. Furt jsem se k těm automatům vracel. Pojmenovat jsem to dokázal asi až u psychologa.“

Jaké negativní dopady mělo hraní na váš sociální život?

„To na tom všem bylo úplně nejhorší. Přišel jsem o spoustu kamarádů, často jsme se doma hádali a někdy i před Michalem, což si do dnes vyčítám. Nebyl jsem v tu dobu zrovna ukázkový táta ani manžel. Hana o mém hraní neměla ani tušení, hrozně jsem se styděl, a proto jsem jí často lhal. Taky jsem zanedbával Michala, a to mě mrzí nejvíc.“

Jaké negativní dopady mělo hraní na vaši finanční situaci?

„Jak už jsem říkal, firma na tom v tu dobu nebyla zrovna nejlíp, a to moje hraní tomu zrovna dvakrát nepomáhalo. Do teď jsem rád, že to nakonec prasklo a Hana se o tom dozvěděla a začala to řešit. V tu dobu jsem totiž prohrál naše společné úspory a myslím, že jsem byl tak ¾ milionu v mínusu. Ve firmě se nám začalo dařit až pár let po mojí léčbě.“

Jaké negativní dopady mělo hraní na váš zdravotní stav?

„To jsem v tu dobu nevnímal, myslím, že na mém zdraví se podepsal v tu dobu spíš alkohol a stres kvůli práci.“

Uchýlil jste se někdy kvůli hře ke kriminalitě?

„Ne, to by mě nikdy nenapadlo.“

Kdy jste se rozhodl svou závislost léčit?

„Zlom přišel, když Hana prokoukla moje lži a snažila se mě k léčbě motivovat. Chtěl jsem přestat, ale nechtěl jsem chodit kvůli tomu k psychologovi. Hana mě k němu i tak objednala, což mě ze začátku trochu naštvalo, ale hned po první schůzce jsem jí byl vděčný. Došlo mi, že to musím udělat už kvůli ní a Michalovi.“

Jakým způsobem a jak dlouho probíhala vaše léčba?

„První měsíc jsem k němu chodil 2krát týdně. Musel jsem si vypracovat denní harmonogram a najít si nějakou novou náplň volného času. Můj stav se zlepšovat s každou návštěvou, a tak jsme postupně začali počet sezení snižovat. Úplně jsem přestal chodit asi po třech letech.“

Jaký je aktuální stav?

„Dneska s klidným svědomím můžu říct, že jsem čistej. Doufám, že to všechno zůstalo za námi. Jsem hrozně vděčný za svou rodinu a těch pár přátel, kteří nade mnou nezlomili tenkrát hůl. Rodina už mi zase věří a já je nehodlám znova

zklamat. Ve firmě máme šikovný lidi, a tak máme na sebe s Hanou a Michalem spoustu času. Na starý kolena jsem zase začal hrát fotbal a taky děláme s rodinou geocaching, takže se nenudíme.“

Příloha 2: Rozhovor č. 2

Respondent: žena, 45 let, podnikatelka, dosažené vysokoškolské vzdělání, manželka vyléčeného patologického hráče

Kdy jste poprvé přišla do kontaktu s hazardní hrou?

„Já osobně jsem nikdy žádnou hazardní hru nehrála, ale úplně mi stačila zkušenost s Karlem a jeho hraním.“

Kdy jste si uvědomila, že si Karel vytvořil na hře závislost?

„No, upřímně mi to dalo docela zabrat. V tu dobu jsme měli nějaké problémy ve firmě, což Karla velmi trápilo. Pro odreagování chodil s kamarádem často do hospody, nebo tak mi to aspoň tenkrát tvrdil. Chvíli jsem mu to vydržela tolerovat, ale jeho příchody v podnapilém stavu se pořád prodlužovaly. Někdy byl schopný dorazit až těsně nad ránem, i když měl jít další den do práce. Bylo mi jasné, že je něco špatně, ale tenkrát mi nebyl schopný ještě nic říct. Prozradil ho až výpis z účtu, který ležel zapomenutý na stole. Tam jsem teprve pochopila, že je za tím mnohem víc, než jak mi tvrdil.“

Jaké negativní dopady mělo hraní vašeho manžela na váš sociální život?

„Na Karlovi se podepsal stres a únava. Častokrát jsme se hádali. Karel byl vznětlivý, podrážděný a náladový. Jako by ztratil chuť k životu. Přestal chodit na fotbal a doma trávil minimum času. Na mě toho bylo tenkrát taky dost. Začínala jsem mít pocit, že jsem na vše sama, což jsem v tu dobu nemohla přiznat, už jen kvůli malému Michalovi.“

Jaké negativní dopady mělo hraní vašeho manžela na vaši finanční situaci?

„Když jsem si přečetla ten výpis, nedokázala jsem tomu vůbec uvěřit. Přišli jsme opravdu o dost peněz. Naštěstí jsem zasáhla ještě zavčasu. Nechci vůbec

pomyslet na to, jak by to mohlo dopadnout, kdybych ten kus papíru bývala přehlédla.“

Jaké negativní dopady mělo manželovo hraní na jeho zdravotní stav?

„Jak už jsem říkala, Karel se vracel domů pozdě, byl dost unavený a občas jsem měla pocit, že je takové „tělo bez duše“. Stěžoval si na bolest hlavy, kterou následovala párkrát ranní nevolnost a vím, že ho dost bolela záda a kolena.“

Kdy jste si uvědomila, že se váš manžel musí začít léčit?

„To byl právě ten okamžik, kdy jsem našla ten výpis. Potom mi musel Karel všechno vysvětlit a shodli jsme se, že je na čase začít situaci řešit. Nedala jsem mu moc na výběr. Řekla jsem mu, že buďto se půjde léčit nebo s Michalem odejdeme.“

Jakým způsobem a jak dlouho probíhala manželova léčba?

„Věděla jsem, že to sami nedokážeme, Karel potřeboval pomoc odborníka. I přes Karlův počáteční nesouhlas, jsem ho objednala ke známému psychologovi, kam našťestí Karel došel. Na sezení docházel asi dvakrát týdně. Poctivě si plnil zadané úkoly. Párkrát jsem byla dokonce na sezení přizvaná taky. Bylo nám doporučeno, abych si výhradně já vzala na starost všechny naše společné finance, abych tak měla přehled nad Karlovými výdaji. Řekla bych, že byl Karel vzorný pacient. Jeho stav se rychle zlepšoval a zhruba po třech letech už nebyla žádná návštěva potřeba.“

Jaký je aktuální stav?

„Mám zpět svého milujícího manžela. Můžu se na něj znovu ve všem spolehnout a jsem na něj pyšná. Jsem opravdu vděčná za to, že jsme to zvládli společně překonat. Samozřejmě, že přístup k rodinným i firemním financím má Karel již volný.“

Příloha 3: Rozhovor č. 3

Respondent: muž, 18 let, student, syn vyléčeného patologického hráče

Kdy jste poprvé přišel do kontaktu s hazardní hrou?

„Já jsem zatím nikdy žádné hazardní hry nehrál.“

Kdy jste si uvědomil, že si váš otec vytvořil na hře závislost?

„Já byl v tu dobu ještě malej, takže jsem to nechápal, ale mamka se mi to snažila vysvětlit, když táta začal chodit k psychologovi.“

Jaké negativní dopady mělo hraní vašeho otce na váš sociální život?

„Pamatuju si, že táta tenkrát skoro nebyl doma. Chodil domů pozdě a ráno většinou ještě spal, když mě máma vozila do školy. Taky se naši dost hádali, ale nevěděl jsem kvůli čemu. Myslel jsem si, že to bylo kvůli mně.“

Jaké negativní dopady mělo hraní vašeho otce na vaši finanční situaci?

„To jsem tenkrát ještě nevnímal.“

Jaké negativní dopady mělo hraní vašeho otce na jeho zdravotní stav?

„To nevím jistě, ale asi hlavně psychické.“

Kdy jste si uvědomil, že se váš otec musí začít léčit?

„Já jsem si to neuvědomil, musela mi to vysvětlit máma. Ani tak jsem z toho nebyl moc moudřej, ale dneska už to chápu a jsem rád, že to zvládli.“

Jakým způsobem a jak dlouho probíhala léčba vašeho otce?

„Pamatuju si, že táta chodil pár let k doktorovi a musel dělat různé úkoly, které mu zadával.“

Jaký je aktuální stav?

„Táta je teď na gambling úplně alergickéj. Často mi promlouvá do duše, abych nepil, nebo nezkoušel automaty. Občas to přehání, ale vážím si ho a vím, že to myslí dobře. Má o mě strach. Taky jsem rád, že se mnou začal zase hrát fotbal.“